

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

"V SVETU UVELJAVLJATI VARNOST, BLAGINJO IN UGLED REPUBLIKE SLOVENIJE IN NJENIH LJUDI."

SLOVENIJA:
VARNA,
USPEŠNA
IN V SVETU SPOŠTOVANA
Zunanja politika Republike Slovenije

Ljubljana, december 2021

1 OKVIR

1.1 NACIJA IZ NARODA JEZIKA IN KULTURE

1.2 SUVERENI V SPREMENJENEM OKOLJU IN OB NOVIH IZZIVIH

Spremenjeno mednarodno okolje
Slovenski nacionalni interes

1.3 ZUNANJA POLITIKA V SOODVISNOSTI Z NOTRANJO

Za kulturo zunanje politike
Osrednja vloga Ministrstva za zunanje zadeve
Zunanja politika v pluralni družbi

2 KONCENTRIČNI KROGI ZUNANJE POLITIKE – prednostna območja

2.1 V EVROPI IN EVRO-ATLANTSKEM PROSTORU

Evropa

Trdna, odporna, razvita, poglobljena in razširjena Evropska unija
Dvostransko sodelovanje v Evropi
Širitev EU
Evropsko sosodstvo
Ruska federacija

Slovenija v Srednji Evropi

Evro-atlantski prostor

RS zaveznica v Natu, Nato – temeljni okvir nacionalne in transatlantske varnosti
Transatlantski odnosi
Združene države Amerike

2.2 V SOSEŠČINI

Sodelovanje na stičišču alpskega, jadranskega in podonavskega prostora

Sosednje države
Sredozemlje
Zahodni Balkan
Alpe

Slovinci v sosednjih državah – skupni narodni, kulturni in jezikovni prostor

2.3 V ŠIRŠEM SVETU

Azija in Oceanija/Indo-Pacifik
Afrika
Latinska Amerika

3 ZUNANJA POLITIKA V PRESEKU – prednostna področja

3.1 UČINKOVITO MULTILATERALNO SODELOVANJE IN UPRAVLJANJE Z GLOBALNIMI IZZIVI

Mir in varnost
Človekove pravice
Mednarodno pravo
Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč
Okoljska diplomacija dežele izrednih naravnih danosti

3.2 USPEŠNI, ODPRTI, INOVATIVNI IN SAMOZAVESTNI

Podpora diplomacije gospodarstvu, razvoju, izobraževanju, znanosti in kulturi

Gospodarska diplomacija
Znanstvena diplomacija
Kulturna diplomacija

Pomoč državljanom in državljanom na tujem, podpora varnim migracijam

Podoba Slovenije v svetu

Javna diplomacija in znamčenje Slovenije

3.3 DIPLOMATSKA INFRASTRUKTURA

Tuja diplomatska prisotnost in posredna orodja zunanje politike

Za sodobno, učinkovito, profesionalno in ustrezno opremljeno diplomacijo

Pomen rezidenčne prisotnosti
Strokovni, delovni in osebnostni razvoj zaposlenih

Slovenke in Slovenci v institucijah EU in drugih mednarodnih organizacijah

Ključna sporočila

- **Mir, varnost, blaginja, urejeni dvostranski odnosi, močna EU, tesno transatlantsko zavezništvo, stabilen in učinkovit multilateralni sistem, prepoznavnost Slovenije ter tesna povezanost s Slovenci v zamejstvu in po svetu** so temeljni cilji slovenske zunanje politike.
- Republika Slovenija je tudi v svetovnem merilu ena najbolj varnih držav, vendar ta **varnost ni samoumevna** in zahteva dejavno zunanjo politiko RS, ki se odziva na **spreminjajoče se mednarodno in varnostno okolje**. Nato je temeljni okvir nacionalne varnosti RS.
- **EU** doživlja pomembne spremembe. RS bo delovala za **samozavestnejšo, močnejšo, odpornejšo, bolj povezano, učinkovitejšo in preglednejšo EU**, ki bo imela potrebno **globalno težo** za zaščito svojih vrednot in interesov. RS bo prispevala h krepitvi **strateške avtonomije EU**.
- Med politikami EU je z razvojnega vidika za RS posebnega pomena **vključevanje RS v vseevropsko prometno omrežje**, ki je tesno povezano z našo središčno geografsko lego, s **koprskim pristaniščem in navezavo na prometno os Baltik–Jadran**, s tem pa z našim mestom v **alpsko-jadransko-podonavskem prostoru, v Srednji Evropi in Sredozemlju, vključno s sodelovanjem obalnih držav severnega Jadrana**. Ta geopolitična območja, ki so tudi naša najpomembnejša tržišča in skupni kulturni prostor, bodo v žarišču dejavnosti slovenske zunanje politike.
- Podpora gospodarstvu bo še naprej eden od stebrov slovenske zunanje politike. Pri tem bo skrb namenjena predvsem **kakovosti storitev gospodarske diplomacije, širitvi in krepitvi mreže ekonomskih oddelkov v tujini** ter usposabljanju ekonomskih svetovalcev. Zunanja politika bo podpirala interese gospodarstva, izobraževanja in znanosti, **nacionalno prometno in energetsko strategijo** ter promocijo obetajočih zagonskih podjetij za njihov prodor v tujini. Tesno sodelovanje vseh resorjev, predvsem gospodarstva, tehnologije in znanosti, je ključno za usklajeno in celovito podporo gospodarstvu. V diplomatski mreži bomo krepili področje **znanstvene in kulturne diplomacije**, podpirali kulturni in kreativni sektor ter mreženje slovenskih deležnikov v izobraževalnem, raziskovalnem in inovacijskem procesu z najbolj uveljavljenimi deležniki iz drugih držav ter **s tehnološkimi velikani v svetovnih razvojnih središčih**.
- RS bo nadgrajevala svojo prisotnost na **Zahodnem Balkanu kot delu Evrope**. **Zagotavljanje stabilnega varnostnega, političnega in gospodarskega okolja ter celovita ureditev nasledstvenih vprašanj** bodo najpomembnejše točke dvostranskih odnosov z državami regije. RS bo še naprej nudila aktivno politično podporo pri vključevanju držav Zahodnega Balkana v evro-atlantske povezave in delovala kot vezni člen med EU in regijo.
- Obstoj in razvoj **avtohtonih slovenskih narodnih skupnosti v štirih sosednjih državah** je v vitalnem nacionalnem interesu RS. Te so velikega pomena tudi za vsestransko **čezmejno sodelovanje** – za RS kot celoto in za obmejna območja, ki sestavljajo večino ozemlja RS.
- V interesu RS je **močna skupna zunanja in varnostna politika EU**, ki zagotavlja strateška partnerstva EU z globalnimi akterji ter uveljavitev vladavine prava, človekovih pravic in trajnostne rasti v širšem svetu. RS bo nastopala v pobudah globalnih akterjev v Evropi (regionalne platforme), dvostransko pa povsod tam, kjer mora in lahko udejanja svoje interese.
- RS se zavzema za **učinkovit multilateralizem**, v središču katerega je sistem OZN, ki pa ga je potrebno **reformirati**, upošteva spreminjene mednarodne razmere in sodobne trende. V multilateralnih forumih se bo RS osredotočala na **spletišče varnosti, razvoja in humanitarne sodelovanja ter upravljanje migracij**. Na področju človekovih pravic bodo v **ospredju naših prizadevanj pravice otrok, izzivi, ki jih na tem področju prinašajo demografske spremembe, enakost žensk in moških, vprašanja jezikovnih manjšin ter svoboda veroizpovedi in prepričanja**. Med prioritetami bodo tudi **kibernetska varnost, razvoj pravnih standardov na področju umetne inteligence, s poudarkom na etičnih**

vidikih. RS bo podpirala ambicije **ITF Ustanove za krepitev človekove varnosti** na področju po-konfliktne rehabilitacije. Glede **boja proti terorizmu** se bo RS posebej posvečala **preprečevanju radikalizacije** in novačenja tujih terorističnih borcev, pri tem pa sodelovala zlasti z državami Zahodnega Balkana. Poleg podpore **Mednarodnemu kazenskem sodišču** bo s partnerji razvijala **novi mehanizem mednarodne pravne pomoči, dejavno podpirala** boj proti nekaznovanosti ter prispevala k razvoju mednarodnega prava v kibernetnem prostoru. **Eno izmed svojih niš vidi slovenska zunanja politika v medverstvenem in medkulturnem dialogu.**

- V skladu z mednarodnimi zavezami bo morala RS v prihodnjih letih okrepiti **obseg mednarodnega razvojnega sodelovanja.**
- Na področju **boja proti podnebnim spremembam** se bo RS posvečala zeleni prenovi in krožnemu gospodarstvu ter vprašanjem upravljanja z vodami in gozdovi, še posebej v alpskem in jadranskem okolju.
- Še naprej bo pozornost namenjena tradicionalnim izseljenskim skupnostim, več pozornosti zunanje politike pa bodo deležne slovenske **novodobne izseljenske skupnosti**, tudi njihovo vračanje.
- Za uspešno zunanjo politiko države in uspešno vodenje EU zadev sta ključni **osrednja vloga ministrstva za zunanje zadeve** in dobra usklajenost vladnih resorjev. RS potrebuje **kulturo zunanje politike**, ki poudarja **nacionalni interes, kontinuiteto prednostnih področij, široko politično soglasje** pri ključnih zunanjepolitičnih odločitvah, pluralnost slovenske družbe pri oblikovanju zunanje politike in pri kandidiranju predstavnikov v mednarodne organizacije ter **profesionalno diplomacijo**. Zagotoviti je potrebno **realno rast proračunskih sredstev za izvajanje zunanje politike**, posebno skrb pa namenjati **človeškim virom** v zunanjem ministrstvu, zlasti pomlajevanju diplomacije.
- RS bo zagotovila okolje za **krepitev tuje rezidenčne diplomatske prisotnosti** ter domačih in tujih organizacij s širokega področja mednarodnih odnosov. Utrdila bo položaj **Blejskega strateškega foruma** kot ene najpomembnejših mednarodnih konferenc v tem prostoru.

1

Okvir

1.1 NACIJA IZ NARODA JEZIKA IN KULTURE

Slovenci smo se med evropskimi narodi kot suverena nacija v prostor mednarodnih odnosov uvrstili pozno, a naglo. V manj kot sto letih smo uspeli zavarovati svoj obstoj pred nacionalizmi 19. stoletja in nacifašizmom. Dejavno in že kot samostojen subjekt smo sodelovali v procesu demokratizacije Srednje in Vzhodne Evrope ter koncu komunističnega totalitarizma. Na kulturnih temeljih smo oblikovali nacionalno državo. Pot do polne mednarodne subjektivitete je bila neločljivo zaznamovana tako z osamosvojitvijo kot z uvedbo parlamentarne demokracije.

Tri desetletja samostojnosti in parlamentarne demokracije, poldrugo desetletje članstva v Evropski uniji (EU) in Natu, spomin na padec berlinskega zidu, stoletje po koncu 1. svetovne vojne, stoletnica koroškega plebiscita in 75. obletnica konca 2. svetovne vojne ter nove spremembe in novi izzivi v mednarodnem okolju narekujejo osvežitev strateškega dokumenta slovenske zunanje politike po nekaj več kot petih letih od prejšnje izdaje. Med temi izzivi sta tudi pandemija covid-19 in digitalizacija, ki predstavljata ključni geostrateški prelomnici v tem desetletju, pa tudi dramatični dogodki v Afganistanu poleti 2021. Ti izzivi prav tako kažejo na nujnost razvoja strateške kulture, kar vključuje redno in ustaljeno revizijo tovrstnih dokumentov.

Leta 1999 je RS svoje temeljne zunanjepolitične usmeritve zapisala v *Deklaracijo o zunanji politiki Republike Slovenije*. Med različnimi kasnejšimi dokumenti velja v tej zvezi omeniti dokument Vlade RS iz leta 2002 z naslovom *Primerna zunanja politika – Temeljne prvine zunanje politike RS ob vključevanju v evro-atlantske povezave*. Posebnega pomena za zunanjepolitično strategijo je *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije iz leta 2010*, ki ima pomembne zunanjepolitične vsebine. Slovenijo opredeljuje kot celinsko in pomorsko državo na stičišču srednjeevropskega, južnoevropskega in sredozemskega geostrateškega prostora. Za RS kot varnostno najpomembnejše poudarja območje Jugovzhodne Evrope oziroma Zahodni Balkan. Med globalnimi viri ogrožanja in tveganja za nacionalno varnost dokument omenja podnebne spremembe, finančna, gospodarska in socialna tveganja. V skladu s to strategijo RS kratkoročno in srednjeročno neposredno vojaško ni ogrožena, vendar lahko v bistveno spremenjenih mednarodnih okoliščinah postane izpostavljena tudi takšnim grožnjam. Ker je RS močno surovinsko (v manjšem obsegu pa energetsko) odvisna od uvoza, bo za njeno nacionalno varnost še naprej velikega pomena stabilna in zadostna oskrba s temi viri.

Za slovensko zunanjo politiko je temeljnega pomena njena usklajenost s skupno zunanjo in varnostno politiko Evropske unije, ki jo hkrati tudi dejavno sooblikuje. V tem smislu je pričujoči dokument tudi prispevek k zunanji politiki EU.

Za zunanjo politiko so poleg zgoraj naštetih relevantni strateški dokumenti s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja: *Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije (2017)* ter *Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Republike Slovenije do leta 2030 (2018)*, ki med prednostna geografska območja šteje Zahodni Balkan, evropsko sosedstvo in podsaharsko Afriko, s poudarkom na najmanj razvitih državah. Zunanja politika je vključena tudi v *Strategijo sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah* iz istega leta. Med prednostna strateška geografska območja v skladu s tem dokumentom spadajo Jugovzhodna Evropa (Zahodni Balkan), Vzhodna Evropa, Kavkaz, Sredozemlje in Bližnji vzhod.

Razmislek o Sloveniji v mednarodnih odnosih je deloma potekal v strateških dokumentih, ki se zunanje politike dotikajo posredno. Posebnega pomena, zlasti za pomorsko usmeritev RS in sredozemsko razsežnost njene zunanje politike, sta *Resolucija o pomorski usmeritvi RS* iz leta 1991 in *Resolucija o strategiji za Jadran* iz leta 2009. Prav tako so za slovensko zunanjo politiko relevantni strateški dokumenti s področja odnosov Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja.

Za mednarodne gospodarske odnose so pomembne *Strategija razvoja Slovenije 2030*, prenovljena *Slovenska strategija pametne specializacije S4*, periodični programi spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva, dokument *Digitalna Slovenija 2030* (v pripravi), *Strategija razvoja prometa v RS do leta 2030* ter strateški dokumenti s področja trajnostnega razvoja turizma. Za uveljavljanje znanja ter podobe Slovenije prek zunanje politike so pomembni tudi dokumenti strateške narave s področja raziskav in inovacij ter področja kulture in jezikovne politike.

Po daljšem premoru po prvi strategiji iz leta 1999 sta bili leta 2015 v Državnem zboru oz. na Vladi potrjeni *Deklaracija o zunanji politiki RS* ter spremljajoči strateški dokument. Strateški dokument je razmislek o slovenski zunanji politiki ter o načinih in sredstvih za doseganje ciljev in izvajanje prednostnih nalog iz *Deklaracije o zunanji politiki Republike Slovenije*. Gre torej za živ dokument, zato je, kakor je bilo predvideno tudi že ob njegovi predstavitvi leta 2015, nastopil čas za njegovo posodobitev. Pri tem posebno pozornost namenjamo spremenjenim mednarodnim odnosom, zlasti spremenjenemu varnostnemu okolju. Poleg tega je bilo v času od zadnjih strateških dokumentov zunanje politike sprejetih za to področje več pomembnih nacionalnih dokumentov. Med njimi izpostavljamo leta 2019 sprejeto *Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije* ter *Belo knjigo o obrambi Republike Slovenije* iz januarja 2020, kjer je med drugim govora o komplementarnih nacionalnih rešitvah za prepoznavanje in odzivanje na hibridne grožnje, s poudarkom na krepitvi odpornosti države in družbe, kibernetiki varnosti in obrambi, civilni pripravljenosti in kritični infrastrukturi. Te teme so vsebovane tudi v *Strategiji kibernetike varnosti Republike Slovenije* iz leta 2016.

1.2 SUVERENI V SPREMENJENEM OKOLJU IN OB NOVIH IZZIVIH

Spremenjeno mednarodno okolje

RS je z nekaterimi zgodovinskimi primerjalnimi prednostmi in dobro pripravljenostjo na članstvo izkoristila kratko časovno obdobje, v katerem sta v Evropi obstajala široko soglasje in zgodovinski entuziazem za širitev Evropske unije (EU) in Nata, kar sta bila po osamosvojitvi in priznanju njena najpomembnejša zunanjepolitična cilja. Več kot petnajst let po vstopu je Unija precej drugačna, spremenile pa so se tudi razmere v državah članicah. Izbruh pandemije bolezni covid-19 leta 2020 se je izkazal kot dejavnik, ki razkriva in pospešuje obstoječe trende in ranljivosti, ki pred tem niso bili dovolj prepoznani. Vse jasnejše je nasprotje med globalizacijo in njenimi načeli odprtosti in soodvisnosti na eni strani in na drugi strani prioriteta geopolitike, ki izpostavljajo odprto strateško avtonomijo. Že pred pandemijo je postajalo očitno, da je potrebno kritično ovrednotenje paradigme, da ekonomska integracija in modernizacija sami po sebi

vodita do uveljavljanja vrednot in načel liberalnega reda (tudi v političnem smislu) in s tem njegovega širjenja, ki naj bi bilo tudi njegova ključna obramba pred zunanjo ogroženostjo. Vse bolj so se razkrivale meje koncepta liberalne kooperativne soodvisnosti in odprtosti ob soočenju z revizionističnim dejavnikom, pa tudi kognitivni problem prepoznanja, da je partner postal rival in sistemski nasprotnik. Ob krizi, ki je izbruhnila zaradi ruske aneksije Krima in separatizma v Donbasu se je izkazalo, da temeljne vrednote liberalnega reda same po sebi niso imele zadostne moči, da bi omogočile stabilno, trajno udejanjenje in spoštovanje načel in vrednot ureditve v Evropi po hladni vojni in zagotovile enako varnost vsem državam na kontinentu. Odprtost in soodvisnost, ki naj bi krepili sodelovanje in prinašali vzajemne koristi, sta vodili tudi v globalno delitev dela, soodvisnost je naraščala in postala vir ranljivosti, kar se je izkazalo zlasti ob pandemiji. Tako je pandemija dokončno razkrila spremenjeno globalno okolje, ki ga namesto širjenja liberalnega reda označuje kontekst pojava revizionističnih sil in s tem tudi systemskega rivalstva in tekmovalnosti velikih sil, pa tudi soočenje demokracij s systemskim nasprotovanjem avtokracij. Tako je EU soočena z dejstvom, da njena transformativna, mehka moč ni tolikšna, da bi lahko sama po sebi zagotovila prevlado teh vrednot in načel na kontinentu. Tako smo v smislu geopolitičnega konteksta soočeni z razmerami, ki jih močno določata konflikt vrednot in interesov.

Obenem je pandemija poglobila občutek negotovosti glede blagostanja prihodnjih generacij. Izstop Združenega kraljestva iz Unije ter napetosti med različnimi deli EU, med severom in jugom, vzhodom in zahodom, kakor tudi težave ob epidemiji covida-19 so opomini evropski javnosti, ki so še bolj poudarili potrebo po dolgoročnem razmisleku o notranji in zunanji podobi Unije. Pojavljajo se zadržki do prostega pretoka oseb (v povezavi s pretokom delovne sile ali notranjega nadzora v Schengenskem prostoru), pomisleki glede prostega pretoka storitev (npr. v zvezi z mobilnostnim svežnjem) ter v zvezi s socialnimi vprašanji (čezmejni socialni prejemki). Zlasti pa se kaže potreba, da jasneje definiramo in utrdimo naše skupne vrednote in identiteto EU, jasno artikuliramo temeljne interese, okrepimo odpornost, zagotovimo okrevanje gospodarstva ter globalno konkurenčnost Unije, njeno inovativnost in kreativnost ter povečamo njeno globalno politično težo. Prav zaradi globalnih izzivov in poslabšanega varnostnega okolja EU potrebuje tudi več odprtosti za širitev in integracijo.

Na različnih koncih Evrope, v različnih okoliščinah in z različnimi ideološkimi predznaki smo priča pojavom populizmov, ki bi lahko dolgoročno pomenili tveganje za globalni položaj EU ter tudi za položaj RS in drugih držav članic. Prav tako pa bi Uniji škodovalo površno zavračanje teh pojavov, ne da bi se poglobili v njihove globlje vzroke, med katere sodijo tudi povečevanje konkurenčnosti drugih in novih globalnih igralcev in s tem pritisk na gospodarstvo EU, nove varnostne grožnje, nenadzorovane oz. nezakonite migracije – s posledičnimi strukturnimi vplivi na kulturnem in družbenem področju, ki so še posebej izraziti na nekaterih območjih v nekaterih državah članicah – demografske spremembe oz. staranje prebivalstva, pomanjkanje družbene kohezije, dezinformacije ter nemoč EU in posameznih držav, da bi dovolj jasno in prepričljivo formulirale lastne vrednote.

V tem pogledu je v ospredje stopilo samospraševanje o tem, kaj je evropski način življenja – ob hkratni zavesti, da ga je potrebno zaščititi in tudi hkratnem razvoju pobud za krepitev vladavine prava v EU ter iskanja sinergij med njimi. Te pobude bodo lahko dejansko učinkovite le, če bo – ob upoštevanju posebnosti posameznih držav članic, vključno s strukturnimi ovirami vladavini prava, ki so lahko tudi zgodovinsko pogojene – prišlo do poenotenja razumevanja vsebine vladavine prava v vseh državah članicah, pri čemer bo potrebno skrbno ločevati med političnimi in pravnimi vidiki tega načela.

V tem smislu so temeljnega pomena Resolucija Parlamentarne skupščine Sveta Evrope 1096 in Resoluciji Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmu. Usmeritve in opozorila, ki izhajajo iz njih, so za razvoj odpornih, vitalnih demokracij trajnega pomena, še posebej pa so pomembna za udejanjanje zgodovinskega cilja celovite in svobodne Evrope, ki je v miru sama s seboj. Nekatere usmeritve in opozorila obeh resolucij v nekaterih mlajših evropskih demokracijah še niso realizirana, čeprav so te že dlje časa članice EU. Prav v tem je del globljih razlogov za medsebojno nesporazume glede vladavine prava v posameznih članicah EU.

Potem ko je bilo četrto stoletje po koncu hladne vojne veliko poudarka na ekonomskem razvoju in integraciji ter na razvoju mednarodnih režimov, je prav ta gosta mreža sporazumov, konvencij, institucij in tesna gospodarska povezanost tudi razlog, zaradi katerega se je Evropa zdela imuna pred vojaškimi in drugimi

grožnjami. Kriza v Ukrajini je zamajala temelje varnosti v Evropi in opozorila na potencialno politično, pa tudi gospodarsko krhkost po-sovjetskega prostora. Tej krizi, ki nikakor ni rešena, so se v tem prostoru pridružili novi izzivi, kot npr. represija s strani avtorskega sistema v Belorusiji.

RS v svetovnem merilu sicer ostaja ena najbolj varnih držav, vendar globalni varnostni izzivi še nikoli niso bili tako prisotni v njeni zavesti. Dotaknile so se nas tudi hibridne in kibernetске grožnje. Ustanovitev Uprave RS za informacijsko varnost leta 2019 (sedanjega Urada) ter uveljavitev orodjarne ukrepov EU na področju 5G tehnologije, podpis skupne izjave ZDA in RS o varnosti 5G sistemov, v letu 2020 oživiljena in okrepljena transatlantska vez ter odločitev za znatne obrambne naložbe so odraz rastočega zavedanja o tem, da varnost ni nekaj samoumevnega in da od RS zahteva dejavno zunanjo politiko. Občutne spremembe v širšem mednarodnem okolju imajo namreč pomembne posledice za EU in RS. Pred začetkom pandemije je svet komaj okreval po zadnji gospodarski in finančni krizi. Nezakonite migracije so se po vrhuncu 2015/2016 nekoliko umirile, vendar so še vedno odvisne od kompleksnih odnosov med EU in Turčijo, razmer na Bližnjem vzhodu in podsaharski Afriki ter stanja pandemije. Radikalizacija in terorizem še naprej predstavljata grožnjo Evropi in svetu, kar se je zlasti pokazalo s terorističnimi napadi v zadnjih letih v Franciji, Avstriji in drugod. Ti napadi so opozorili na problem radikalizacije oz. integracije priseljencev, pa tudi na nujnost medkulturnega in medverstvenega dialoga ter na potrebo po boljši komunikaciji evropskih vrednot. Negativne posledice globalizacije oziroma njeno upravljanje po izkušnji pandemije covid-19 predstavljajo še večji izziv na varnostnem, gospodarskem, tehnološkem in zdravstvenem področju, pa tudi na področju vrednot, saj prihaja do odpora do globalizacije, kot smo jo poznali do sedaj. Za globalni Zahod so še vedno značilna negativna demografska gibanja, po drugi strani pa se globalni jug, pa tudi Zahodni Balkan in vzhodno krilo EU soočata z begom možganov. Vprašanje energetske varnosti postaja vse bolj konkretno tudi za Slovenijo, ki se bo morala pri doseganju zavez glede podnebnih sprememb odločiti za najbolj ustrezno mešanico energetskih virov. Pandemija covid-19 je izpostavila razmeroma nizko stopnjo odpornosti oz. pripravljenosti EU in njenih članic na navedene izzive, zlasti pa narekuje tesnejše sodelovanje znotraj EU na zdravstvenem področju. Pandemija je tudi spodbudila večjo lokalizacijo dobavnih verig ter podjetja navedla k večji pozornosti do odpornosti, celo pred skrbjo za učinkovitostjo.

Prav tako je pomembno zavedanje, da je naša varnost tudi v varnosti naših zaveznic in partnerjev. Zato je sodelovanje RS v Natovem sistemu kolektivne obrambe vitalnega pomena za RS. Velikega pomena pa so tudi drugi mehanizmi kolektivne varnosti v Evropi in svetu.

Na Bližnjem vzhodu so nov politični moment prinesli t.i. Abrahamovi sporazumi oz. začetek normalizacije odnosov med Izraelom in nekaterimi arabskimi državami. Toda politična tranzicija po kratki arabski pomladi ostaja nedokončana in nedorečena. Po porazu v Siriji in Iraku se delovanje Daesha in z njim povezanih frakcij, pa tudi Al Kaide krepi v Afriki. Tuji oz. vračajoči se teroristični borci, obsojeni za teroristična dejanja, agresivna radikalizacija, ki izkorišča sodobne tehnologije ter militantni islamizem predstavljajo dolgoročne grožnje, ki bodo – ob drugih skrb vzbujajočih tendencah političnega ekstremizma v Evropi in svetu – zahtevale celovite odgovore na varnostnem področju. Še več napora bo potrebno vložiti v preprečevanje ustvarjanja ugodnih okoliščin za radikalizacijo in ekstremizem, aktivnosti pa usmeriti v krepitev medkulturnega dialoga in verske strpnosti ter integracijo priseljencev v okolje evropskih vrednot. Poseben izziv za regijo in varnost v širšem svetu ter za spoštovanje in uveljavljanje človekovih pravic predstavlja umik zahodnih sil iz Afganistana v letu 2021 ter prevzem oblasti s strani talibanov.

Vprašanje migracij v sredozemskem prostoru, povezano z naraščajočo globalno mobilnostjo, z visoko brezposelnostjo mladih v Severni Afriki in nerešenimi vprašanji podsaharske Afrike, ostaja daleč od rešitve. V Afriki in Aziji sta kljub nekaterim vzhajajočim gospodarstvom še vedno prisotna revščina in politična nestabilnost, širi pa se tudi prisotnost in vpliv terorističnih skupin. Mir in varnost v sredozemskem prostoru sta pomembna tudi za RS kot sredozemsko državo.

Tudi v teh razmerah je v interesu RS produktivno sodelovanje z vsemi stalnimi članicami varnostnega sveta, pri čemer pa imajo prednost zavezniki in partnerji, s katerimi delimo skupne vrednote. Med njimi ZDA ostajajo najmočnejša svetovna sila. Njihovi medsebojni odnosi, zlasti odnos med ZDA in Kitajsko, pa tudi med Kitajsko in Rusijo bodo dolgoročno zaznamovali Evrazijo, atlantski prostor in svet. Kitajska je vse bolj prisotna tudi v Evropi in sicer predstavlja tudi gospodarsko priložnost, a je hkrati tudi vse večji sistemski in strateški tekmeč.

Za naš vrednostni okvir pomeni prodor nekaterih tretjih držav poseben izziv zaradi njihovega ambivalentnega odnosa do liberalne demokracije ali zaradi njihove (ne)pripravljenosti, da prevzamejo svoji moči primerno globalno odgovornost. Razkrila se je avtoritarna narava nekaterih izmed teh držav, mednarodno okolje je žal postalo bolj konfliktno, toda svet je potrebno videti tak, kakršen je in ne tak, kakršnega si želimo. Pomembno je, da RS poskuša dvostransko, prek EU in skozi transatlantske odnose doseči vpliv na takšne razmere, kolikor je to v naši moči. Pri tem bo pomembna krepitev zavesti o pripadnosti vrednotam globalnega Zahoda, katerega del smo že od zgodnjega srednjega veka, zlasti pa uveljavljanje te pripadnosti v zunanji politiki. Obstoj avtoritarnih sistemov je dejstvo, kot Evropska unija pa moramo zato v tem svetu delovati tudi geopolitično in ne zgolj kot *mehka* sila.

Na celotnem področju mednarodnih odnosov pomenijo izziv veliki in svetovno vplivni nedežavni deležniki. Ni mogoče spregledati njihovega izjemnega prispevka na mnogih področjih, zlasti na okoljskem. V mednarodnih institucijah si bomo zato prizadevali za razvoj mehanizmov, kjer bodo ti deležniki dobili priložnost deliti svoja znanja in izkušnje. Vendar je ob tem pomembno, da zagotovimo legitimnost in odgovornost teh deležnikov ter demokratičen nadzor v procesih odločanja, kakor tudi vitalnost, odzivnost in verodostojnost institucij države in medvladnih mednarodnih organizacij, ki so temelj svetovnega reda. Posebno pozornost zahtevajo tehnološki velikan, predvsem z vidika njihovega prispevka h gospodarskemu in tehnološkemu razvoju, varovanju demokracije in varnosti pred hibridnimi grožnjami, zagotavljanju svobodnega spleta, njegovemu upravljanju in zaščiti, z vidika primerne načina obdavčitve, kibernetske varnosti, zaščite kritične infrastrukture, varstva zasebnosti in razvoja prava v kibernetskem prostoru, še posebej mednarodnega prava. Odnos do tehnoloških velikanov odraža naše vrednote, preslikane v virtualni prostor. Posebno vlogo pri tem ima Nacionalni koordinator za zunanje vidike digitalizacije, umetne inteligence in kibernetske varnosti, ki deluje v Ministrstvu za zunanje zadeve, v tesni povezavi z nacionalnim organom, pristojnim za informacijsko varnost (URSIV).

Gospodarsko bo – gledano globalno – težišče še naprej usmerjeno k državam, ki niso nujno članice Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). V gospodarskem pogledu zahteva povečano pozornost tudi Srednja Evropa, sicer del prostora OECD, ki pa je tudi med minulo gospodarsko in finančno krizo pokazala visoko stopnjo odpornosti in izkazovala gospodarsko rast. Srednja Evropa je v zadnjih tridesetih letih močno zmanjšala zaostajanje za povprečno razvitostjo v EU, hkrati pa je med pomembnimi tradicionalnimi trgi RS. Ta del Evrope ima za RS vitalen pomen na področju prometnih povezav. V zahtevnem obdobju gospodarske obnove EU po pandemiji bo spet aktualno tudi vprašanje, do katere mere in kdaj je mogoče in potrebno znova zaostri fiskalno politiko.

Za gospodarsko diplomacijo bo še naprej velikega pomena spremljanje razvoja globalnih ekonomskih institucij, ki morajo preseči prepad med ekonomsko globalizacijo in vlogo držav oziroma mednarodnih organizacij pri njenem upravljanju. Za RS kot del EU in transatlantskega prostora bo zelo pomembno urejanje odprtih vprašanj v trgovinskih odnosih, vključno z zmanjšanjem trgovinskih ovir med EU in ZDA ter potrditev sporazuma CETA s Kanado. Pomembni so tudi trgovinski odnosi EU z Japonsko, Turčijo in drugimi perspektivnimi svetovnimi regijami, kar dokazuje sklenitev trgovinskega sporazuma v azijsko pacifiškem prostoru (RCEP). Prav tako bodo po izstopu iz EU velikega pomena trgovinski odnosi z Združenim kraljestvom.

V novih mednarodnih okoliščinah je zagotavljanje varnosti ter predvidljivega in stabilnega gospodarskega okolja z orodji multilateralizma zahtevnejše, kot je bilo to v bipolarnem svetu; potreba po učinkovitem mednarodnem sodelovanju bo sicer v takšnem svetu še večja. Prepoved uporabe sile in dogovor o svetovni trgovini bosta ostala temelja mednarodnih odnosov. Pri tem ima ključno vlogo Svetovna trgovinska organizacija (WTO). Hkrati se multilateralizem spopada z novimi omejitvami, kar se kaže v uveljavljanju novih skupinskih igralcev, različnih "G-skupin" in regionalnih koalicij, zlasti na področju mednarodnih gospodarskih odnosov. Nujna je tudi reforma Organizacije združenih narodov, ki naj izraža spremenjene razmere v mednarodni skupnosti in sposobnosti razbiranja novih trendov in tem.

Velik napredek je doživelo mednarodno kazensko pravosodje, zlasti z ustanovitvijo in nekaterimi pomembnimi dosežki Mednarodnega kazenskega sodišča.

Globalizacija zahteva upravljanje na ekonomskem, socialnem in okoljskem področju – v tej zvezi je relevantna Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. Tudi podnebni scenariji za Slovenijo do leta 2050 narekujejo posebno pozornost slovenske zunanje politike oz. podnebne diplomacije do vprašanja vode v mednarodnih odnosih. Ob vsem tem pa morajo biti stališča RS glede podnebnih sprememb v mednarodnih forumih podprta z verodostojno in uravnoteženo okoljsko politiko doma.

Članstvo v EU in Natu potrjuje, da je Slovenija del zahodnoevropskega vrednostnega kroga; s članstvom v teh dveh organizacijah sta se okrepila mednarodni politični pomen in varnost RS, pa tudi njena odgovornost. V obeh forumih se mora RS stalno izkazovati, poiskati in utrjevati svoje mesto ter v okvir skupnostnih interesov uvrščati tudi svoje lastne. Podobno velja za druge mednarodne organizacije, katerih članica je RS. Potrebujemo samozavestno zunanjo politiko. Po obdobju, ki so ga zaznamovali mednarodno priznanje, umestitev na politični zemljevid sveta, vključevanje v mednarodne organizacije (EU, Nato, OECD) in uspešno uveljavljanje v njih (članstvo v Varnostnem svetu, predsedovanje Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi, dvakrat Svetu EU kot prva izmed tranzicijskih držav, in Svetu Evrope), je zdaj v ospredju doseganje prepoznavnosti in ugleda RS kot države, ki je uspešna predvsem na gospodarskem področju in pri zagotavljanju vsestranske blaginje njenih prebivalcev ter hkrati odgovorna in dejavna v svetu.

Diplomacija je kot sredstvo zunanje politike ključni državotvorni instrument za uveljavljanje nacionalnega interesa v mednarodnih odnosih. Pri tem je lahko uspešna, če jo podpira robusten finančni in gospodarski položaj države, politična stabilnost, vladavina prava in spoštovanje človekovih pravic, socialna kohezija in nacionalna ter narodna zavest ter obrambne sile, ki so sposobne in pripravljene dati prispevek k skupni odgovornosti za svetovno varnost. Pri tem se zunanja politika zaveda omejitev, ki jih za RS pomeni njena velikost (glede na zunanjepolitične zmogljivosti in vpliv v mednarodni skupnosti), vendar to dejstvo vidi predvsem kot priložnost za verodostojen, pragmatičen in prožen pristop ter uporabo niš v zunanji politiki, ki naj okrepi globalno prisotnost Slovenije in njeno vidnost ter pozitivno podobo v Evropski uniji in srednji Evropi.

Slovenski nacionalni interes

Nacionalni interes RS je utemeljen v tem, čemur država in njeni državljani pripisujejo največjo vrednost, ter v tem, kar se izraža v nacionalni in narodni istovetnosti. Opredeljen je kot demokratično oblikovan lasten nadzor nad pogoji, ki omogočajo blagostanje države in družbe. V zunanji politiki je suverenost v zmožnosti države, da uveljavi svoje interese v mednarodni skupnosti.

Temeljni nacionalni interes RS je obstoj RS, njena suverenost, ozemeljska celovitost in politična neodvisnost, obstoj temeljnih vrednot in načel Ustave RS, obstoj slovenskega naroda in slovenskih manjšin, slovenske kulture in slovenskega jezika.

V strateškem interesu RS sta varnost in stabilnost v svetu, zlasti v Evropi, urejeni dvostranski odnosi, močna EU, učinkovit multilateralni sistem na čelu z OZN, globalna strateška vloga Nata, zagotavljanje trajnostnega razvoja RS – vključno z varstvom voda kot vse bolj cenjenega vira prihodnosti, gospodarska in siceršnja blaginja države in prebivalstva, trajnostna digitalna preobrazba, zmanjševanje digitalne vrzeli in digitalna avtonomnost, ohranitev položaja evropskega prometnega križišča, energetska, infrastrukturna, surovinska in prehranska varnost RS, diverzifikacija virov, varnost pred grožnjami ekstremizma, terorizma in organiziranega kriminala ter pred hibridnimi in kibernetnimi grožnjami, odpornost na krize različnih vzrokov, močna civilna družba, učinkovita pravna država in dobro upravljanje ter socialna kohezija.

Vrednote in interesi so v sodobni zunanji politiki neločljivo prepleteni. Zunanja politika prek več- in dvostranskih dejavnosti zagotavlja varno in stabilno mednarodno okolje, krepi odprtost države v Evropo in svet ter s tem podpira gospodarstvo, kar je pomembno pri reševanju razvojnih in družbenih vprašanj. Zunanja politika sooblikuje prihodnost nacije.

1.3 ZUNANJA POLITIKA V SOODVISNOSTI Z NOTRANJO

Za kulturo zunanje politike

Osrednja vloga Ministrstva za zunanje zadeve

Zunanja politika je v samem temelju države in njene suverenosti ter je del nacionalno-varnostne politike. RS je v mednarodnem prostoru dejavna kot celota, kar je posebnega pomena za državo z omejenimi viri. Konsistentnost in koherentnost zunanje politike RS omogočata lažjo prepoznavnost primerjalnih prednosti RS v mednarodnih odnosih – te so zlasti v njenem ugodnem geostrateškem položaju ter v zgodovinski in kulturni specifičnosti.

Ministrstvo za zunanje zadeve ima v skladu z Zakonom o zunanjih zadevah osrednjo vlogo na področju mednarodnih odnosov RS in EU zadev; zagotavlja podporo pri njihovem usklajevanju, resorna ministrstva in drugi državni organi pa svoje načrte in dejavnosti na mednarodnem področju, tudi obiske, vnaprej usklajujejo z Ministrstvom za zunanje zadeve. Pri tem so ključnega pomena dobro medresorsko sodelovanje, učinkovito oblikovanje stališč in sproten pretok informacij med resorji. V zvezi s tem bo vlada spodbujala stažiranje diplomatov v resornih ministrstvih oziroma uslužbencev drugih ministrstev na zunanjem ministrstvu.

Posebno vlogo in naloge pri usklajevanju zunanjepolitičnih dejavnosti imajo Državni zbor, še posebej Odbor za zunanjo politiko in Odbor za zadeve Evropske unije, ter Urad predsednika Republike Slovenije in Kabinet predsednika Vlade Republike Slovenije. Vlogo na področju zunanje politike ima tudi Državni svet. Glede ekonomskih odnosov s tujino ima posebno vlogo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, glede Slovencev v zamejstvu in po svetu pa Urad Vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu v Državnem zboru.

Zunanja politika v pluralni družbi

Zunanjepolitični izzivi so lahko pomemben prispevek h krepitvi temeljnega nacionalnega soglasja in tudi k spravi. Kultura zunanje politike zahteva državniško držo, kontinuiteto načel in vrednot, profesionalno diplomacijo ter – po potrebi tudi formalizirano – iskanje širokega soglasja o temeljnih zunanjepolitičnih usmeritvah in odločitvah ter o najpomembnejših kandidaturah v mednarodnih institucijah, pa tudi izkazovanje enotnosti nacionalnega interesa pri nastopanju nosilcev državnih funkcij v tujini.

V okviru razvijanja kulture zunanje politike v družbi si bo zunanje ministrstvo prizadevalo za ustrezno pozornost medijev (zlasti javnih) do vprašanj zunanje politike in mednarodnih odnosov.

Na kratko: kaj in kako

- **Mir, varnost, blaginja – trije temelji zunanje politike RS.**
- **Občutne spremembe v mednarodnem okolju, tudi v EU, imajo pomembne posledice, na katere se mora RS pripraviti.**
- **RS ostaja v svetovnem merilu ena najvarnejših držav – ta varnost ni samoumevna in zahteva dejavno zunanjo politiko RS z večjim poudarkom na področju varnosti, zlasti pozornost do novih varnostnih groženj kot so kibernetске in hibridne.**
- **Z opredeljenimi vitalnimi in strateškimi nacionalnimi interesi RS zagotavlja svojo prisotnost v zanj ključnih procesih in odnosih v mednarodni skupnosti.**
- **Osrednja vloga Ministrstva za zunanje zadeve na področju mednarodnih odnosov RS, v tesnem sodelovanju z ostalimi resorji.**
- **Za novo kulturo zunanje politike: državniška drža, kontinuiteta, profesionalnost, pluralnost, enotnost; usklajevanje politike ob najpomembnejših odločitvah in kandidaturah.**

2

Koncentrični krogi zunanje politike – prednostna območja

2.1 V EVROPI IN EVRO-ATLANTSKEM PROSTORU

Evropa

Trdna, odporna, razvita, poglobljena in razširjena Evropska unija

Evropska unija je naše najpomembnejše vrednostno, politično, pravno in ekonomsko okolje. Močna EU je v strateškem interesu Slovenije. Razsežnost EU je celovito vključena v delovanje vseh vladnih resorjev in drugih institucij države. Konkretnjšim usmeritvam za delovanje Slovenije v institucijah EU je posvečena posebna deklaracija, ki jo redno pripravlja Vlada Republike Slovenije in potrjuje Državni zbor.

Koristi članstva RS v EU, evrskem in schengenskem območju niso omejene zgolj na ekonomski in varnostni vidik. Slovenska vizija EU je vizija "družine narodov", v kateri je zagotovljeno spoštovanje suverenosti držav članic; to je vizija trdne in odporne pravne, ekonomske, politične in varnostne zveze držav članic, in nadnacionalne ravni, ki države članice dopolnjuje in nadgrajuje na področjih vseh tistih pristojnosti, ki jih države članice same ne morejo dovolj učinkovito izvajati. Ta zveza je utemeljena na vrednotah ustavne demokracije, ki omogoča posameznikom, da se v največji možni meri samouresničujejo v svojem nacionalnem in evropskem državljanstvu. Vrednote, za katere se zavzemamo v EU – človekovo dostojanstvo, človekove pravice, svoboda, demokracija, enakost in vladavina prava, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, ohranitvijo kulturne raznolikosti in jezikovne enakosti – so skupne državam članicam in njihovim državljanom. Evropski način življenja označujejo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost in subsidiarnost, socialno-tržno gospodarstvo ter enakost žensk in moških.

Pri vsem tem je velikega pomena, da uporaba mehanizmov EU za spremljanje spoštovanja načela vladavine prava poteka transparentno, ob uporabi enotnih meril ter zanesljivih in primerljivih virov, na podlagi pravne presoje ter ob naslavljanju posebnosti držav članic in strukturnih ovir vladavini prava, ki so lahko tudi zgodovinsko pogojene, v smislu dediščine totalitarnih sistemov. V EU potrebujemo večjo sinergijo in poenotenje razumevanja temeljnih vrednot Unije.

Dinamika sprememb znotraj samih držav, v EU in svetu od nas zahteva močno politično voljo, da zagotovimo spoštovanje navedenih vrednot in temeljnih svoboščin, vključno s prostim pretokom blaga, kapitala, delovne sile in storitev.

RS zagovarja močnejšo in odpornejšo, bolj povezano, učinkovito in pregledno Unijo. Načelo subsidiarnosti – kot je zasidrano s Pogodbo o Evropski uniji – naj ob načelu sorazmernosti ostane osnovno načelo za urejanje področij, ki ne sodijo v izključno pristojnost Evropske unije, npr. na področju kazenskega pravnosodja. Na področju nadzora spoštovanja načela subsidiarnosti, ki je pomembno orodje proti evroskeptičizmu, naj ključno vlogo igrata nacionalni parlamenti in Sodišče EU. Proces poglobljanja naj poteka na osnovi obstoječih pogodb, ob polnem spoštovanju načel subsidiarnosti in sorazmernosti ter demokratične legitimnosti. V skladu z Ustavo RS se pravni akti in odločitve EU, na katero je RS prenesla izvrševanje dela suverenih pravic, uporabljajo v skladu s pravno ureditvijo EU.

RS bo tako kot doslej sklepala prožna zaveznitva, hkrati pa se tesneje povezovala s posameznimi članicami ali skupino članic s podobnimi interesi v evropskih politikah. Vodilo pri tem so temeljni strateški interesi RS ter prednostna področja, ki izhajajo iz razvojnih oz. gospodarskih, infrastrukturnih, zgodovinskih, kulturnih, okoljskih, socialnih in drugih posebnosti RS.

Učinkovit odgovor na svetovne gospodarske in finančne, pa tudi zdravstvene izzive zahteva boljše usklajevanje gospodarskih in drugih politik držav članic, odgovornejše vodenje teh politik v skladu z dogovorjenimi skupnimi smernicami in tudi zavezo k medsebojni solidarnosti. Posebno pozornost bo RS namenjala trajnostno naravnanim investicijam, tudi prek virov v povezavi z EU, in izboljšanju investicijskega okolja. Za EU in RS sta ključni finančna stabilnost in dolgoročna vzdržnost javnih financ. RS bo še naprej podpirala dokončno vzpostavitev gospodarske in denarne unije, v okviru katere je evro zagotovilo stabilnosti cen in valute.

Trajnostno naravnani gospodarski razvoj, krepitev konkurenčnosti EU, povečevanje zaposlenosti in krepitev notranjega trga in mednarodne trgovine so nujni za vsestransko blaginjo Evrope. Cilj RS je z zelenim in digitalnim prehodom ter krepitvijo socialne blaginje na srednji rok doseči povprečje razvitosti EU, najprej pa celovito okrevanje države po pandemiji. Pomembna je tudi povezava gospodarskih politik s socialnim področjem, na katerem si bo RS tudi s pomočjo EU prizadevala povečevati kakovost življenja prebivalcev, in z okoljskim področjem, kjer se bo zavzemala za zniževanje obremenitve okolja in trajnostno ohranjanje naravnih virov ter spoštovanje delavskih standardov. Prav tako si bo prizadevala za ohranjanje kulturne dediščine ter podporo kulturnemu in kreativnemu sektorju. Notranji trg EU omogoča slovenskim podjetjem neoviran dostop do največjega gospodarskega območja na svetu. Za slovensko gospodarstvo, ki je izrazito izvozno usmerjeno, je to izrednega pomena. RS si bo še naprej dejavno prizadevala za dokončanje enotnega notranjega trga.

V okviru skupne trgovinske politike EU se slovenskemu gospodarstvu odpirajo tudi trgi tretjih držav, kar je v globaliziranem svetu ključnega pomena; RS podpira težnje po večji (odprti) strateški avtonomiji EU, ob tem pa bo še naprej zagovarjala odprto, pošteno, ambiciozno in uravnoteženo trgovinsko politiko, temelječo na mednarodnih pravilih, z osrednjo vlogo WTO, ob doslednem spoštovanju doseženih evropskih in mednarodnih standardov; pri tem bo ščitila kulturno identiteto pred globalizacijskimi vplivi.

S skupnim ukrepanjem v boju proti čezmejnemu kriminalu in terorizmu, v čezmejnem pravosodnem sodelovanju v civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah, pri zagotavljanju varnosti meja in upravljanju z migracijskimi tokovi države članice ustvarjajo pomembno dodano vrednost. V okviru pravnosodja in notranjih zadev je Schengenski sporazum pomembno prispeval k prostemu gibanju ljudi znotraj EU in k varnosti. Cilj RS je polno delovanje Schengenskega sporazuma; prihodnji premiki schengenske meje morajo Sloveniji zagotoviti vsaj enako varnost kot doslej, predvsem pred nedovoljenimi migracijami in organiziranim kriminalom. Na področju migracij bo RS še naprej zagovarjala stališče, da je trajne rešitve za nelegalne migracije mogoče najti le na evropski ravni, ob upoštevanju evropskih načel in standardov, z odpravljanjem vzrokov nelegalnih migracij, pri čemer je potrebno tesno sodelovati z državami izvora in drugimi partnerji na regionalni in multilateralni ravni. Še posebej je potrebno dejavnejše partnersko sodelovanje z južnim sosedstvom Evropske unije. Poudarjala bo potrebo po ustreznem ravnovesju med solidarnostjo in

odgovornostjo držav članic, pomen zmanjševanja spodbujevalnih dejavnikov nelegalnih migracij, krepitev učinkovitosti politike vračanja na EU ravni ter učinkovitega varovanja zunanjih meja EU. Pozorna bo na humanitarne razsežnosti vprašanja migracij.

RS bo prispevala h krepitvi mehanizma Unije na področju civilne zaščite ter k drugim načinom krepitve pripravljenosti in odpornosti EU na krize, še posebej upošteva izkušnjo pandemije virusa covid-19.

Glede na geografski in prometni položaj je cilj RS vključitev v sodobno in učinkovito vseevropsko prometno omrežje (TEN-T) v skladu s prometno strategijo RS in s smernicami Evropskega zelenega dogovora. V okviru razvoja celostne pomorske politike EU bo podpirala ukrepe v korist holistične pomorske usmeritve Slovenije.

RS si bo v procesu izoblikovanja energetske unije prizadevala za boljše delovanje notranjega energetskega trga, za uresničitev cilja podnebne nevtralnosti EU do leta 2050 in za zagotavljanje energetske varnosti. Celovit pristop k vsem vidikom energetske politike ter enoten pristop EU do globalnih energetskih in podnebnih vprašanj sta za Slovenijo ključna, zato podpiramo tudi krepitev povezave med evropsko zunanjo in energetsko politiko, s ciljem zagotovitve enotnega glasu v globalnih odnosih.

RS se bo v okviru evropskih politik še posebej zavzemala za takšno skupno kmetijsko politiko, ki bo omogočala trajnostni in enakomeren razvoj vseh podeželskih območij v Evropi ter hkrati upoštevala posebnosti in izzive slovenskega kmetijstva in podeželja.

RS bo podpirala mreženje vseh slovenskih deležnikov v raziskovalnem, inovacijskem in ustvarjalnem procesu z najbolj uveljavljenimi deležniki iz drugih držav, predvsem v okviru programov EU za raziskave in razvoj, izobraževanje in usposabljanje ter kulturo, ter s pomočjo znanstvene diplomacije.

Glede na svojo zgodovinsko izkušnjo se RS zaveda pomena močne skupne zunanje in varnostne politike (SZVP) ter skupne varnostne in obrambne politike (SVOP) EU; zgodovinska izkušnja in geopolitični položaj dajeta ton dodani vrednosti, ki jo RS lahko ponudi pri sooblikovanju skupne zunanje in varnostne politike Evropske unije – EU krepi naš glas v svetu. Hkrati EU zaradi manj predvidljivih globalnih odnosov krepi svojo strateško avtonomijo na vojaškem, obrambnem, gospodarskem, tehnološkem, zdravstvenem in drugih področjih. Pri sooblikovanju navedenih politik EU bo RS dejavna predvsem glede horizontalnih in regionalnih tem, ki so v njenem strateškem interesu. V skladu s potrebami EU ter svojimi interesi in zmogljivostmi bo sodelovala v civilnih misijah in vojaških operacijah na kriznih območjih. Tudi v prihodnje bo posebno pozornost namenjala Zahodnemu Balkanu, razmeram v regiji in sodelovanju z državami regije, povečala pa bo pozornost do podsaharske Afrike.

Za uspešno delovanje v institucijah EU je nujno učinkovito medresorsko usklajevanje evropskih zadev. Bistvenega pomena je proaktivna vloga že pri pripravi zakonodajnih pobud in zagotovitev pravočasnih, kakovostnih in medresorsko usklajenih nacionalnih stališč do zakonodajnih predlogov in drugih pobud na ravni EU, nato pa sooblikovanje politik in zagovarjanje nacionalnih interesov v Svetu. Bistvena je tudi redna in dejavna udeležba ministrstev na vseh ravneh na zasedanjih Sveta, vključno z najvišjo. Za krepitev demokratične legitimnosti EU je izredno pomembno, da so v oblikovanje slovenskih stališč že v zgodnji fazi vključeni Državni zbor, interesne organizacije in civilna družba. Pri tem je – zlasti za potrjevanje stališč v Državnem zboru – treba zagotoviti pravočasne in kakovostne podlage, posebno ko gre za ključna področja RS. Na področju obravnave EU zadev je potrebna specializacija.

Ministrstvo za zunanje zadeve se posvetuje s slovenskimi poslanci v Evropskem parlamentu, v stikih pa je tudi s slovenskimi uslužbenci institucij EU, pri čemer v celoti spoštuje njihovo zavezanost delovanju v interesu EU.

Dvostransko sodelovanje v Evropi

V skladu z deklaracijo predsednikov vlad iz leta 2011 bo RS ohranjala tesen dialog z Zvezno republiko Nemčijo o najpomembnejših vprašanjih v Evropski uniji, z namenom krepitve svoje politične in

gospodarske enotnosti ter stabilnosti evra. Nemčijo in Slovenijo povezujejo skupni širši srednjeevropski kulturni prostor ter zelo razviti gospodarski stiki. Sodelovanje z Nemčijo ima dodaten pomen glede na njene ambicije za dejavnejšo vlogo v mednarodnih odnosih, tudi na področju varnosti.

Sodelovanje s Francijo se v skladu s politično deklaracijo o slovensko-francoskem partnerstvu iz leta 2011 osredotoča na politični dialog, partnerstvo v gospodarstvu, znanosti, izobraževanju, kulturi, okolju in v okviru frankofonije. Sodelovanje s Francijo ima poseben pomen tudi zaradi njenega položaja stalne članice Varnostnega sveta OZN.

RS znotraj EU v skladu s svojimi strateškimi interesi sodeluje z vsemi zainteresiranimi partnerji, predvsem pa se povezuje s podobno mislečimi državami, prednostno s sosedami in ostalimi srednjeevropskimi državami oz. državami Višegrajske skupine ter manjšimi državami članicami. RS bo pozorna tudi do političnega in gospodarskega sodelovanja s Poljsko. Glede na svojo pomorsko usmeritev in sredozemsko razsežnost svoje zunanjepolitične istovetnosti bo okrepljeno sodelovala s sredozemskimi državami članicami. Posebej bo pozorna do držav z visokim indeksom digitaliziranosti.

Po odhodu Združenega kraljestva iz EU bo v ospredju dvostranskih odnosov zagotavljanje pravic in enakopravne obravnave slovenskih subjektov, dialog na področju zunanje in varnostne politike, s poudarkom na sodelovanju v okviru NATO in na področju kibernetike varnosti, gospodarsko sodelovanje, ter izmenjava na izobraževalnem, znanstvenem in kulturnem področju. Ključno je narediti korak naprej od odločitve za izstop, ki je prizadel tako Združeno kraljestvo kot Evropsko unijo, ter vzpostaviti medsebojno zaupanje, potrebno za strateški odnos med EU in Združenim kraljestvom.

Pomemben sogovornik v Evropi (in svetu) je tudi Sveti sedež, posebno v zvezi z vprašanji miru, razvoja, verske svobode, medkulturnega in medverskega dialoga, kulturne identitete, humanitarnimi in drugimi svetovnimi vprašanji, ki jih poudarja prav sedanji pontifikat. Poleg dvostranskih odnosov dialog s Svetim sedežem poteka tudi v okviru določil Lizbonske pogodbe.

Širitev EU

RS ostaja zagovornica širitve EU kot močnega geopolitičnega in preobrazbenega instrumenta EU ter izvoda za krepitev politične in gospodarske stabilnosti ter varnosti, zlasti z državami Zahodnega Balkana. Potrebujemo celostno politiko širitve in kredibilno odzivanje EU, proces širitve EU pa lahko poteka vzporedno z razpravo o prihodnosti Evrope. Vstopanje novih članic mora pomeniti dejansko širitev območja skupnih vrednot, s posebnim poudarkom na vladavini prava in pravicah manjšin, prispevati mora k politični stabilnosti in varnosti v regiji in Evropi, vključno s pridruženjem kandidatki skupni zunanji in varnostni politiki EU. Zrelost za vstop se mora poleg prevzema in izvajanja pravnega reda EU izražati tudi v družbenih spremembah in v konstruktivnem doprinosu k razreševanju odprtih vprašanj preteklosti, tudi na področju nasledstva. Posebnega pomena je regionalno sodelovanje, predvsem na področju gospodarstva in povezljivosti. Vlada bo pripravila celovito presojo posledic vstopa držav regije v EU. RS bo vstopanje držav Zahodnega Balkana v EU podpirala tudi prek *Procesa Brdo-Brijuni* in drugih pobud, kot npr. Berlinski proces. Nadaljevala bo tudi z izvajanjem slovenskih pobud *Pozitivna agenda za mlade na Zahodnem Balkanu* in *Integrativno upravljanje notranje varnosti*.

RS bo državam regije še naprej nudila dejavno politično podporo pri njihovem približevanju EU, tako v okvirih Sveta EU kot tudi v dvostranskih stikih, v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja in projektov predpristopne pomoči EU.

Za Evropo in Slovenijo je velikega pomena k EU in njenim standardom uprta Turčija. RS si prizadeva za poglobitev sodelovanja s Turčijo na področjih skupnega pomena. RS se zavzema za nadgradnjo in posodobitev carinske unije med EU in Turčijo, ko bodo za to izpolnjeni pogoji.

Evropsko sosodstvo

RS bo svoje zunanjepolitične cilje v evropski vzhodni in južni sosesčini ter širše uresničevala tudi prek skupne zunanje in varnostne politike EU, ki jo dejavno sooblikuje. Pri tem bo RS, tudi zaradi migracijskih pritiskov, okrepila dejavnosti v južnem sosedstvu.

Za RS je pomembno, da je njena širša sosesčina varna, stabilna in demokratična. Zato si želi dobrih odnosov z državami vzhodnega partnerstva in jih spodbuja pri izvedbi reform na področju demokracije, vladavine prava in spoštovanja človekovih pravic. V ta namen nudi bilateralno podporo, še posebej podpisnicam pridružitvenih in prosto-trgovinskih sporazumov. RS bo ponudila pomoč pri približevanju EU tistim državam vzhodnega sosedstva, ki v tem pogledu izkazuje največje ambicije, zlasti pa Ukrajini, Moldaviji in Gruziji; s povečano pozornostjo bo spremljala razvoj ter aktivno spodbujala demokratične procese v Belorusiji. Priložnosti za sodelovanje z državami vzhodnega partnerstva vidi tudi na gospodarskem in energetskega področju.

Ruska federacija

Temeljne smernice za sodelovanje z Rusko federacijo izhajajo iz nedvoumnega interesa ohranitve in obrambe pravnih in normativnih temeljev sodobne Evrope, ki so omogočili konec hladne vojne in dali temelje za varnost, stabilnost, sodelovanje in blaginjo na kontinentu – Pariška listina za novo Evropo (OVSE, 1990), Budimpeštanski memorandum (1994), Ustanovna listina NATO-RF (1997) – ter načel spoštovanja suverenosti, neodvisnosti, ozemeljske celovitosti, enake varnosti za vse evropske države in njihove svobodne izbire varnostne ureditve, ter kasneje sprejetih t.i. pet vodilnih načel EU za odnose med EU in RF.

Poleg gospodarskih odnosov je za RS zanimivo tudi sodelovanje na področju boja proti podnebnim spremembam, v turizmu, kmetijstvu, kulturi in izobraževanju, zlasti na jezikovnem in tehničnem področju, ter medčloveških stikih in pri podpori civilni družbi. Ruska kultura je del evropske kulturne dediščine. Znotraj Evropske unije si bo RS dolgoročno prizadevala za pritegnitev Ruske federacije v skupna prizadevanja za sodelovanje v Evropi in s tem za dolgoročno partnerstvo Ruske federacije z EU, ki bo krepilo težo Evrope v globalnem svetu. RS bo zagovarjala tako obliko sodelovanja v po-sovjetskem prostoru, ki v celoti spoštuje suverenost in ozemeljsko celovitost vseh držav regije.

Slovenija v Srednji Evropi

Kot srednjeevropska država ima Slovenija z drugimi državami tega območja večstoletne zgodovinske, politične in kulturne vezi; to je tudi izvorni prostor kulturne dediščine in spomina. Na ta prostor je Slovenija močno navezana gospodarsko in prometno. Za pristanišče Koper – kot jedro pristanišče evropskega omrežja TEN-T – je Srednja Evropa naravno zaledje. Za države Srednje Evrope so značilne politična stabilnost, varnost, ambiciozna gospodarska politika, relativno visoka kupna moč in skupne kulturne poteze, kar potrjuje središčni politični in gospodarski pomen teh držav za Slovenijo. Srednjeevropska identiteta je za RS pomembna priložnost, ki jo intenzivno izkorišča.

RS krepi politično sodelovanje z vsemi srednjeevropski državami, posebno z Avstrijo, Češko, Madžarsko, Slovaško in Poljsko. Glede na svoj geopolitični položaj je RS naravna partnerica držav Višegradske skupine. Sodelovanje bo osredotočeno na krepitev gospodarskih, prometnih (zlasti zagotavljanja ustrežne železniške povezave koprškega pristanišča s Srednjo Evropo) in energetskih povezav med Baltikom in Jadranom, tudi v okviru pobude Treh morij in neformalne skupine C5.

Potencial za sodelovanje z državami Srednje Evrope in znotraj srednjeevropskih regionalnih povezav obstaja tudi na področju usklajevanja delovanja v EU, Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva, znotraj drugih multilateralnih organizacij, sodelovanja v primeru različnih vrst kriz, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter turizma. Kulturna sorodnost narekuje okrepitev kulturne promocije Slovenije v državah Srednje Evrope.

Evro-atlantski prostor

RS zaveznica v Natu, Nato – temeljni okvir nacionalne in transatlantske varnosti

Članstvo v Natu je izraz suverene volje RS in pripadnosti kolektivni obrambi. Severnoatlantsko zavezništvo v hitro spreminjajočem se varnostnem okolju in ob omejenih nacionalnih virih še naprej pomeni najučinkovitejši in najgospodarnejši način zagotavljanja nacionalne varnosti RS. S članstvom v Natu si je RS zagotovila stopnjo varnosti, ki si je sama tudi z nekajkrat večjimi sredstvi ne bi mogla, saj se države z vrsto novih izzivov ne morejo spopadati same. Spremembe varnostnega okolja na evropski celini, Bližnjem vzhodu in širše pričajo o dolgoročni potrebi po obrambnem zavezništvu demokratičnih držav ter tudi po sodelovanju RS kot zaveznice v Natu pri zagotavljanju globalne in regionalne varnosti z izpolnjevanjem zavez in delitvijo bremen v okviru zavezništva. RS pomembno prispeva na območju Zahodnega Balkana, Sredozemlja ter na vzhodnem krilu Zavezništva, kot tudi pri pokonfliktni obnovi in civilni zaščiti.

Zunanja politika krepi zavest o vlogi in pomenu Nata, ki temelji na zaščiti skupnih vrednot. Krepi zaupanje javnosti v zavezništvo in kolektivno obrambo kot del skupnih prizadevanj za zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti, ki naj kar najbolj poteka v okviru delovanja OZN. Pri tem bo RS gradila na izkušnji in uspehih sodelovanja v misijah.

Slovenija mora ohraniti podobo verodostojne zaveznice in zanesljive članice Nata, ki izpolnjuje svoj delež zavez, izhajajočih iz članstva v Natu. To je v njenem nacionalnem interesu. Dejavnost bo v prizadevanjih Nata za izgradnjo zmogljivosti, ki bodo branile RS in druge države članice pred novimi grožnjami ter pri krepitvi klasičnih zmogljivosti za kolektivno obrambo. Zagotavljala bo svoj prispevek k enotnosti zavezništva in ohranjanju solidarnosti med zaveznicami, zlasti s tistimi, ki se čutijo posebej ogrožene. Zavzemala se bo za krepitev sodelovanja med Natom in drugimi mednarodnimi organizacijami, še zlasti z EU. Tudi v prihodnje se bo angažirala pri zavezniški politiki odprtih vrat z državami, ki si to želijo, izpolnjujejo pogoje, in katerih članstvo predstavlja dodano vrednost za zavezništvo. Še naprej bo poudarjala pomen političnega dialoga in praktičnega sodelovanja s partnerskimi državami.

Transatlantski odnosi

Ključni vidik zavezništva so transatlantski odnosi z ZDA in Kanado, ki v spremenjenem varnostnem okolju znova pridobivajo na pomenu, tudi zaradi potrebe po ohranitvi na pravih temelječega mednarodnega reda. Nadgradnja skupnega čezatlantskega gospodarskega prostora ima izreden strateški pomen v razmerju do drugih rastočih svetovnih sil oziroma za zagotavljanje položaja evro-atlantskega prostora v svetu. Kot članica EU bo RS izkoristila priložnost sooblikovati projekt, ki ima ambicije postaviti smernice in standarde za razvoj globalnih gospodarskih in tudi političnih odnosov v 21. stoletju.

Združene države Amerike

Evropo – in Slovenijo kot njen del – in ZDA povezujejo temeljne vrednote, skupne civilizacijske korenine, politični, varnostni in gospodarski interesi. Razvoj varnostnega okolja ponovno kaže na potrebo po ameriški pozornosti do vprašanj evropske varnosti. V tem pogledu so odnosi z ZDA za RS ključnega strateškega pomena. Skupni odgovori ZDA in EU na izzive kot so npr. podnebne spremembe in kibernetična varnost so hkrati pomembna osnova za sodelovanje na globalni ravni.

RS in ZDA sta trdno povezani prek zavezništva Nato, razvejanih oblik dvostranskega sodelovanja na številnih področjih skupnega interesa, med drugim obrambe, kibernetične in energetske varnosti ter slovenskih izseljencev. O teh vprašanjih državi vodita Strateški dialog. Aktiven in tesen politični dialog terja tudi veliko večje izkoriščanje potenciala na gospodarskem in znanstveno-tehničnem področju. RS podpira napore za ureditev trgovinskih odnosov med EU in ZDA ter za zmanjšanje trgovinskih ovir, ki bodo upoštevali interese in posebnosti Evropske unije in njenih članic. V tem okviru Slovenija pozdravlja ustanovitev in delovanje EU-ZDA Sveta za trgovino in tehnologijo. Gospodarska diplomacija bo podpirala slovenska podjetja, ki bodo želela izkoristiti priložnosti na ameriškem trgu.

Na kratko: kaj in kako

- **Za močnejšo, bolj povezano in učinkovito EU ter samozavestno Slovenijo v njej.**
- **Širitev schengenskega prostora mora zagotoviti vsaj enako varnost RS kot doslej.**
- **Vključitev RS v vseevropsko prometno omrežje; krepitev vloge RS kot pomorske države**
- **Pomen dvostranskega sodelovanja znotraj EU in krepitev regionalnega sodelovanja, še posebej s strateškimi partnerji, državami članicami s podobnimi interesi v evropskih politikah, sosedami, državami srednje Evrope in sredozemskimi državami.**
- **Širitev EU mora pomeniti širitev območja skupnih vrednot; ob Zahodnem Balkanu podpora evropski perspektivi državam vzhodnega partnerstva, zlasti Ukrajini.**
- **Dolgoročno pritegniti Rusko federacijo v krog skupnih prizadevanj za sodelovanje v Evropi, ob polnem spoštovanju suverenosti in ozemeljske celovitosti vseh držav posovjetskega prostora.**
- **Krepitev sodelovanja s srednjeevropskimi državami, zlasti na gospodarskem, prometnem in kulturnem področju.**
- **RS v NATO: verodostojna zaveznica, dejavna in zanesljiva članica.**
- **Krepitev političnih in gospodarskih stikov z ZDA, vključno z utrjevanjem mehanizma strateškega dialoga.**

2.2 V SOSEŠČINI

Sodelovanje na stičišču alpskega, jadranskega in podonavskega prostora

Slovenija je srednjeevropska in sredozemska država v središču alpsko-jadransko-podonavskega prostora ter na stičišču zahodne in jugovzhodne Evrope. Je (skupaj s Češko) najzahodnejša slovanska država. Stičišče treh geografskih in petih jezikovnih svetov (germanskega, romanskega in retoromanskega – furlanskega, ugrofinskega in slovanskega) ponuja izredne priložnosti za gospodarsko, politično, okoljsko, znanstveno in kulturno sodelovanje. Dodaten pomen temu prostoru dajejo avtohtone slovenske narodne skupnosti v vseh štirih sosednjih državah, s katerimi smo povezani v enoten narodni, kulturni in jezikovni prostor. Njegova ohranitev je izrednega nacionalnega pomena. Posebno mesto v tem prostoru imata avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi romska skupnost.

Slovenija je naravno središče tega prostora. Tudi gospodarsko je ta prostor najpomembnejši za Slovenijo. Tesno je povezan s koprskim pristaniščem: slovensko morje je slovensko in srednjeevropsko okno v svet. Prednosti geografske lege lahko Slovenija v polni meri izkoristi z vključenostjo v evropska prometna in energetska omrežja ter izgradnjo manjkajočih povezav oz. njihovo modernizacijo. Razvoj prometnih, posebej železniških omrežij je zaradi povezav z drugimi državami srednje Evrope v zaledju nujen za prihodnji razvoj pristanišča v Kopru.

Za ohranitev tega ugodnega položaja in izrabo ponujenih priložnosti RS namenja veliko pozornosti sodelovanju v okviru makroregionalnih strategij EU (alpska, jadransko-jonska in podonavska) in programih čezmejnega sodelovanja (Interreg). Slovenija poleg meddržavnega dialoga razvija sodelovanje z deželami oz. zveznimi enotami držav v soseščini. Poleg obstoječih institucionalnih oblik sodelovanja z avstrijsko Koroško in Štajersko, Svobodno deželo Bavarsko in Furlanijo - Julijsko krajino obstajajo možnosti in razlogi za sodelovanje tudi z drugimi regijami v soseščini, tudi na podlagi izkušenj iz pandemije covid-19. Sodelovanje z obmejnimi deželami tega prostora bo dodaten pomen dobilo z oblikovanjem regij kot političnih enot v RS. Te imajo svojevrsten zunanjepolitični potencial in so lahko zanimiv partner in kredibilen čezmejni sogovornik, bodo pa morale razviti ustrezno gravitacijsko zmogljivost za uspešno čezmejno sodelovanje. To sodelovanje je za RS – katere večino ozemlja sestavljajo obmejna območja – še prav posebnega pomena.

Sosednje države

Odnose z Avstrijo opredeljuje več stoletij skupne zgodovine ter prisotnost avtohtone slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem in Štajerskem. V ospredju zunanjepolitičnih prizadevanj ostajajo položaj slovenskih narodnih skupnosti, sodelovanje v EU in v prostoru srednje Evrope, gospodarsko sodelovanje ter izgradnja in modernizacija cestnih in železniških povezav, posebej še izgradnja druge cevi karavanškega predora, tretje razvojne osi in posodobitev železniške proge proti Šentilju in Beljaku. Ob stoletnici koroškega plebiscita oktobra 2020 je bil dosežen pomemben simbolni korak k priznanju integralne vloge avtohtone slovenske narodne skupnosti na Koroškem in v celotni Avstriji. RS si bo prizadevala za polno izpolnitev 7. člena avstrijske državne pogodbe ter izboljšanje normativnega in materialnega položaja slovenske narodne skupnosti v Avstriji. Krepila bo stike na kulturnem, znanstvenem in tehnološkem področju.

V odnosih RS z Italijo, ki je prav tako ena naših najpomembnejših gospodarskih partneric, sta skupno zaznamovanje stoletnice požiga Narodnega doma julija ter skupen poklon obeh predsednikov pri spomenikih na Bazovici julija 2020 pomenila pomemben simbolni korak na poti preseganja zgodovinskih bremen. RS si bo prizadevala za nadaljevanje tega procesa na osnovi poročila slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije; prizadevala si bo za njegovo objavo tudi v Italiji. RS bo še naprej podpirala prizadevanja avtohtone slovenske narodne skupnosti za celovito izvajanje Zaščitnega zakona za Slovence v Italiji iz leta 2001, vključno z vprašanjem zastopstva v italijanskem parlamentu. Koordinacijski odbor ministrov, ki ga vodita ministra za zunanje zadeve obeh držav, je glavni institucionalni okvir medvladnega sodelovanja z Italijo. V tem okviru je pomembno tudi sodelovanje pri preprečevanju nezakonitih migracij. Prav tako je posebnega pomena sodelovanje v severnem Jadranu, kjer obstaja skupen interes obalnih držav za ekološko zaščito, trajnostno upravljanje z naravnimi viri, krepitev poveztljivosti in za usklajevanje ostalih odprtih vprašanj.

Za kakovostne odnose med RS in Republiko Hrvaško je, tako kot z ostalimi sosedami, najpomembnejša zmožnost identifikacije dejanskih strateških skupnih interesov ter iskanje sinergij. Med take interese v primeru Republike Hrvaške poleg gospodarskega sodelovanja sodijo že omenjena skupna skrb za Jadransko morje, sodelovanje v okviru EU, razvoj prometnih poti med državama in širše proti Jugovzhodni Evropi ter energetika. RS bo posebno pozornost namenila javni in kulturni diplomaciji. Prav tako si bo prizadevala za uveljavitev takšnih standardov za slovensko narodno skupnost, kot veljajo za druge avtohtone narodne manjšine na Hrvaškem. Eno osrednjih vprašanj bo še naprej dokončna in celovita ureditev mejnega vprašanja skladno z odločbo arbitražnega sodišča iz leta 2017 ter celovita razrešitev in zaprtje vprašanja Glavne podružnice Ljubljanske banke v Zagrebu v okviru nasledstva.

V odnosih z Madžarsko bo v ospredju sodelovanje pri izgradnji manjkajočih infrastrukturnih povezav med državama. Pri vprašanih avtohtone slovenske narodne skupnosti v Porabju med prioritete sodi skrb za ohranjanje slovenskega jezika in krepitev gospodarske osnove Slovencev v Porabju. Na gospodarskem področju bo poleg krepitev blagovne menjave posebna pozornost namenjena spodbujanju naložb, posebej v visokotehnoloških panogah. Madžarska ostaja pomemben partner v srednjeevropskem sodelovanju, tudi kot edina sosedna članica Višegradske skupine.

Sredozemlje

RS je v tem prostoru dejavna v Uniji za Sredozemlje ter v jadransko-jonski pobudi. Krepiti želi dodano vrednost pobude z njeno tesno povezanostjo s strategijo EU za jadransko-jonsko makroregijo. V prihodnje bo poleg že razvitih stikov z jadranskimi državami krepila dvostranske stike z drugimi državami evropskega in tudi južnega Sredozemlja. RS bo še naprej sodelovala v raznih neformalnih povezavah sredozemskih držav. Še posebej si bo – od leta 2021 kot nova članica te skupine – prizadevala za aktivno vlogo v skupini sredozemskih članic Evropske unije (EUMED 9).

Kot jadranska, pomorska država ima RS lastno sredozemsko razsežnost, ki je ključno povezana s pristaniščem Koper kot regionalnim sredozemskim logističnim središčem Srednje Evrope. RS predstavlja stik Srednje Evrope s Sredozemljem in širšim svetom, zlasti z Azijo, prek Slovenije pa potekajo tudi cestne in železniške povezave Zahodnega Balkana in Hrvaške z evropskim zahodom. Ustrezna prometna povezava pristanišča Koper s srednjeevropskim zaledjem je ključna za zagotovitev položaja RS v tem prostoru, še posebej z vidika zalednih držav, zato je potrebno zagotoviti dolgoročno navezanost teh držav

na koprsko pristanišče. Pretok blaga prek koprskega pristanišča pa je tudi pomemben kazalnik gospodarskih razmer v regiji.

V luči razglasitev izključnih ekonomskih območij v Sredozemlju in tudi Jadranskem morju bo RS ščitila svoje pravice in interese, kot izhaja iz mednarodnega prava, še posebej Konvencije Združenih narodov o pravu morja ter skupne ribiške politike EU.

Pozornost bo posvečala celovitemu in trajnostnemu upravljanju Jadranskega morja in obalnih območij. Ta prostor je za RS pomemben tudi z energetskega vidika. V njem je prav tako zelo aktualna problematika migracij ter s tem povezanih tveganj in odgovornosti za RS.

Pomemben izraz sredozemske komponente slovenske zunanje politike je gostovanje *Evrosredozemske univerze* (EMUNI) v Portorožu, ki je eden od prednostnih projektov Unije za Sredozemlje. V sredozemskem prostoru lahko Slovenija prispeva tudi na področju medkulturnega dialoga.

Zahodni Balkan

Tesne vezi z državami Zahodnega Balkana ostajajo dobra podlaga za intenzivne in vsestranske odnose. RS na Zahodnem Balkanu deluje skupaj z drugimi partnerji v EU in je prisotna v forumih, ki zadevajo prihodnost regije. RS posveča posebno pozornost celoviti ureditvi nasledstvenih vprašanj in spodbuja k iskanju konstruktivnih rešitev, ki bodo pripomogle k stabilnosti in pomiritvi v regiji.

S podporo Zahodnemu Balkanu Slovenija prispeva k preseganju razkoraka med EU in državami regije. Za uspešno delovanje RS v regiji je potrebno sodelovanje vseh vladnih resorjev.

Dosedanji uspehi in navzočnost RS v regiji morajo biti nadgrajeni z izkoriščanjem ugodnega geografskega položaja RS in prednosti članstva evrskega območja ter upoštevanjem dejstva, da pretok kapitala ni več enosmeren. Prisotnost *Made in Slovenia* v regiji je dolgoročno odvisna od razvojne vizije RS, robustnosti domačega gospodarstva, diverzifikacije izvoza ter hitrosti in globine politične stabilizacije in napredka regije. Pomemben prispevek predstavlja tudi uspešno sodelovanje Slovenske vojske in Policije v mednarodnih operacijah v regiji.

Slovenija kot srednjeevropska članica EU in Nata z razpoznavno podobo iskrenega prijatelja regije odprto sledi svojim strateškim interesom s prizadevanji za krepitev medsebojnega zaupanja v regiji, poglobljanjem regionalnega sodelovanja in gospodarskih odnosov v stabilni in varni soseščini. Pri tem je pozorna tudi na oživljanje in razvijanje stikov s posamezniki in institucijami, ki so v preteklosti že vzpostavili osebne ali institucionalne povezave s Slovenijo in zdaj zavzemajo pomembna mesta na političnem, gospodarskem, znanstvenem ali kulturnem področju, zlasti pa na sodelovanje z mladimi generacijami, ki take osebne izkušnje Slovenije še nimajo, vključno s podeljevanjem štipendij in v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja.

Za prihodnje dvostranske odnose z državami regije in uspešen zaključek procesa širitve EU na Zahodni Balkan bo izrednega pomena dinamika in kakovost reševanja nasledstvenih vprašanj oziroma cilj dejanske in celovite uresničitve sporazuma o vprašanih nasledstva, saj gre pri tem za urejanje pomembnih medsebojnih pravnih razmerij in znatnih finančnih obveznosti po razpadu skupne države, pa tudi za politično odgovornost. Ureditev teh vprašanj je pomemben dejavnik zagotavljanja stabilnosti v regiji in izboljšanja medsosedskih odnosov. RS bo pozorna na vse materialne in pravne vidike nasledstva ter z njim povezanih vprašanj, zlasti tistih, ki so pomembna za njene vitalne interese.

RS bo posebej pozorna na poslovno okolje v državah regije, krepitev institucij, dobro upravljanje, boj proti organiziranemu kriminalu, vladavino prava ter obvladovanje migracij na zahodno-balkanski migracijski poti. Pozorno bo spremljala tudi nove varnostne izzive, povezane z migracijami in radikalnimi gibanji. Pomemben element stabilizacije regije, na katerem bo dejavna RS, je nadaljnja krepitev regionalnega sodelovanja. RS bo ohranila prisotnost v mednarodnih operacijah na Zahodnem Balkanu, dokler se razmere v regiji ne bodo stabilizirale v zadostni meri.

Alpe

Alpske države povezujejo kulturne značilnosti, življenjske razmere in izzivi, povezani z razvojem, ki upošteva skrb za ohranjanje biotske raznovrstnosti in bogastva naravnih virov. Alpske reke zagotavljajo pitno vodo širšemu evropskemu prostoru. Alpe so tudi presečišče prometnih povezav med severom in jugom Evrope, med celinskim delom ter Jadranskim in Sredozemskim morjem.

V alpski sosesčini RS še posebej tesno sodeluje s Švico, Lihtenštajnom in Avstrijo v okviru alpske kvadrilaterale. V širšem alpskem prostoru pomeni temelj sodelovanja Alpska konvencija, ki kot prednostna področja obravnava urejanje prostora in trajnostni razvoj, varstvo narave in urejanje krajine, hribovsko kmetijstvo, gorski gozd, turizem, energijo, varstvo tal, promet in mobilnost, upravljanje voda ter podnebne spremembe.

Alpska konvencija s slovenščino kot enim izmed uradnih jezikov je pomemben okvir za ohranjanje prisotnosti RS v regiji kot političnega, gospodarskega in razvojnega partnerja ter pri zagotavljanju trajnostnega razvoja tega območja. RS si bo zato še naprej prizadevala za krepitev in ohranitev vloge Alpske konvencije tudi z vidika povezovanja med EU in alpskim prostorom v okviru nove strategije EU za Alpsko regijo. Pri tem je za RS posebej pomembno sodelovanje na področju trajnostnega upravljanja naravnih virov, zlasti vode in biotske raznovrstnosti, prometa, naravnih nesreč ter zelenega gospodarskega razvoja.

Slovenci v sosednjih državah – skupni narodni, kulturni in jezikovni prostor

Nastanek samostojne in demokratične Slovenije ter njen vstop v EU in schengenski prostor sta utrdila povezanost skupnega narodnega, kulturnega in jezikovnega prostora. Kljub pozitivnemu razvoju v obmejnih deželah si je treba bolj prizadevati za družbeno potrditev slovenskih narodnih skupnosti in zagotavljanje prisotnosti slovenskega jezika v tamkajšnjih javnostih.

Ključni cilj zunanje politike RS na področju manjšin je ustrezna raven pravnega varstva slovenskih narodnih skupnosti v vseh štirih sosednjih državah, upošteva notranje in mednarodno pravo, ter uveljavitev takšnih upravnih, izobraževalnih, kulturnih in drugih politik, ki bodo ustavile proces asimilacije. Te cilje bo RS okrepljeno uresničevala s krepitvijo manjšinskih zaščitnih norm v okviru mehanizmov multilateralne organizacije, zlasti Sveta Evrope. Pri tem bo RS pristop do avtohtonih narodnih manjšin in drugih skupin uveljavljala v skladu z Ustavo RS.

Zunanja politika RS bo – tudi v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu – oživljala zavest o pomenu skupnega narodnega, kulturnega in jezikovnega prostora, tudi z vidika mesta RS v neposredni sosesčini ter krepitve vsestranskega razvoja alpsko-jadransko-podonavskega prostora. Posebno priložnost v tem smislu ponujajo gospodarski subjekti pripadnikov slovenskih narodnih skupnosti. RS bo dejavno spodbujala čezmejne, vseslovenske gospodarske, kulturne in druge projekte.

Slovenija je zaradi specifičnih danosti že pred desetletji razvila vzorčno prakso, močno pravno podlago, znanstveno ekspertizo in raziskovalne institucije na področju urejanja pravic avtohtonega manjšinskega prebivalstva. Ta potencial pomeni kakovostno orodje in vsebinsko nišo zunanje politike RS – tako pri urejanju položaja manjšin v RS in slovenskih narodnih skupnosti v sosednjih državah kakor tudi širše.

Na kratko: kaj in kako

- **Slovenija – naravno središče prostora Alp, Jadrana in Donave.**
- **Dobrososedski odnosi; tesno sodelovanje z obmejnimi deželami sosednjih držav.**
- **Podpora krepitvi prometnih povezav s sosednjimi državami.**
- **Sodelovanje s sosedi ob naravnih in drugih nesrečah, na področju podnebnih sprememb ter varovanja okolja, vključno s sodelovanjem obalnih držav severnega Jadrana.**

- Vrnitev kulturnih dobrin v izvorna okolja.
- **Dokončna in celovita rešitev vprašanja meje s Hrvaško z uresničitvijo arbitraže, reševanje vprašanja LB in NEK; identifikacija skupnih interesov v okviru EU, na Jadranu, v energetiki.**
- **Koper – sredozemsko logistično središče Srednje Evrope.**
- **Krepitev dvostranskih stikov v Sredozemlju.**
- **Jadransko-jonska pobuda v tesni povezavi z makroregijo.**
- **Nadgraditev slovenske prisotnosti na Zahodnem Balkanu.**
- **RS – iskren prijatelj Zahodnega Balkana, ki odprto uresničuje svoje strateške interese.**
- **Celovita ureditev nasledstvenih vprašanj: izrednega pomena za dvostranske odnose in za uspešen zaključek procesa širitve EU na Zahodni Balkan.**
- **Brdo-Brijuni proces kot povezovalac med EU in Zahodnim Balkanom.**
- **Alpska kvadrilateral, Alpska konvencija in strategija EU za Alpsko regijo.**
- **Ustrezna raven pravnega varstva slovenskih narodnih skupnosti v vseh štirih sosednjih državah; krepitev pozornosti do vprašanj avtohtonih jezikovnih manjšin v okviru multilateralnih mehanizmov.**
- **Skupni narodni, kulturni in jezikovni prostor kot vitalni nacionalni interes in gonilo razvoja v obmejnem prostoru.**
- **Slovenska znanja in izkušnje pri varstvu avtohtonih manjšin – niša slovenske zunanje politike.**

2.3 V ŠIRŠEM SVETU

Zunanja politika bo v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo ter drugimi deležniki identificirala in podpirala dejanske interese in zmožnosti gospodarstva za prodor na oddaljena tržišča. Pri tem bo dejavnosti gospodarske diplomacije izvajala z inovativnimi metodami navezovanja gospodarskih stikov, vključno z uporabo digitalne diplomacije ter s krepitvijo in širitvijo mreže ekonomskih oddelkov za podporo gospodarstvu na tujih trgih. Navezovala se bo na blagovne znamke, ki so jih v teh državah obdržala nekatera slovenska podjetja. Vzdrževala bo vezi s slovenskimi narodnimi skupnostmi, ki so za RS lahko pomemben vzvod v oddaljenih državah, zlasti tam, kjer RS ni rezidenčno zastopana. Podpirala bo obstanek in razvoj izseljenskih skupnosti, tudi novodobnih, hkrati pa pozornost namenjala vračanju v domovino. Delovala bo na področju ohranjanja dediščine slovenskih izseljencev. Skrbela bo za zaščito državljanov. Prav v tem delu sveta se bo pri nalogah gospodarske diplomacije in konzularni pomoči oprla tudi na častne konzule. Zagotavljala bo politično in diplomatsko podporo pripadnikom RS v mednarodnih operacijah in misijah. Pomemben instrument sodelovanja s tretjimi državami sta tudi mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč.

Poleg dvostranskega političnega sodelovanja bo RS svoje zunanjepolitične cilje in svojo odgovornost v svetu uresničevala prek skupne zunanje in varnostne politike EU, ki jo dejavno sooblikuje. Močna skupna zunanja in varnostna politika ter učinkovita Evropska služba za zunanje delovanje sta pomembna dejavnika pri krepitvi obveščenosti, prisotnosti in vključenosti RS v aktualna svetovna dogajanja. RS želi, da EU postane močan in pomemben akter na mednarodnem prizorišču. Cilj RS je vzpostavitev trdnega in kredibilnega strateškega partnerstva EU z globalnimi akterji, ki so hkrati tudi glavne regionalne sile v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki. Za RS je prednostna naloga partnerstev med EU in navedenimi državami vzpostavitev mednarodnega okolja, ki bo pripomoglo k varnosti, univerzalni trajnostni rasti, vladavini prava in spoštovanju človekovih pravic. Pri tem bo RS sodelovala z Evropsko službo za zunanje delovanje oziroma z delegacijami EU v tretjih državah.

Članstvo v drugih mednarodnih organizacijah ponuja priložnosti za krepitev obstoječega sodelovanja in vzpostavitev dialoga z državami, kjer RS sicer rezidenčno ni prisotna.

Zelo pomemben del sodelovanja s širšim svetom bo oživljanje in razvijanje stikov s posamezniki in institucijami, ki so v preteklosti že vzpostavili povezave s Slovenijo in zdaj delujejo na političnem, gospodarskem, znanstvenem ali kulturnem področju v državah Azije, Afrike in Latinske Amerike.

Azija in Oceanija/Indo-Pacifik

V tem delu sveta so najpomembnejši partnerji RS Indija, kot največja svetovna demokracija, Japonska, Kitajska ter Koreja in Avstralija. Posebno pozornost bo RS usmerjala v indo-pacifiški prostor ter v poglobitev sodelovanja z demokracijami v tem prostoru, kot delom globalnega svobodnega sveta. Gospodarski interesi RS v azijskih državah so tesno povezani s koprskim pristaniščem, slovenskimi železnicami, slovensko avtomobilsko industrijo, digitalizacijo in s sodelovanjem na tehnološko najzahtevnejših področjih. Izredno pomembno je sodelovanje z Azijo na področju znanosti, razvoja in inovacij.

Cilj RS je, da si v stiku z vsemi navedenimi državami zagotovi ustrezen položaj v različnih pobudah, s katerimi te države sodelujejo v prostoru srednje, vzhodne in jugovzhodne Evrope, ter v pobudah za strateško sodelovanje med EU in navedenimi državami. Potencial regionalne platforme za sodelovanje z Indijo ponuja mednarodna organizacija *ICPE*, pri čemer bo zunanje ministrstvo podpiralo razmislek o novi vlogi te medvladne organizacije v spremenjenem svetu.

Za prisotnost RS v Aziji je ključno sodelovanje RS v azijsko-evropskih forumih (ASEAN, ASEM, ASEF) na politični in delovni ravni. RS je kot članica EU in zveze NATO zainteresirana, da se v azijsko-pacifiški oz. indo-pacifiški regiji vzpostavi mednarodna ureditev, ki bo temeljila na demokraciji, človekovih pravicah, vladavini prava, svobodi plovbe in pomorske varnosti ter miroljubnemu reševanju meddržavnih sporov v skladu načeli in prakso mednarodnega prava. Za celotno EU je v tem prostoru pomembno tudi sodelovanje na področjih kibernetike varnosti, digitalizacije, povezljivosti in regionalne varnosti.

RS bo navezala tesnejše politične in gospodarske stike z nekaterimi pomembnimi gospodarstvi Azije, zlasti Jugovzhodne Azije, pri čemer bo pozorna tudi na države z najvišjim indeksom digitaliziranosti. Krepitev diplomatsko-konzularne mreže v tej regiji kratkoročno še ne bo mogoča, zato bo Ministrstvo iskalo alternativne možnosti znotraj EU. Srednjeročno bo potreben razmislek o večji pozornosti perspektivnim trgov držav Srednje Azije. Rezidenčno pokrivanje vrste azijskih držav se bo dopolnjevalo z nerezidenčnim pokrivanjem iz Ministrstva za zunanje zadeve in kolokacijami predstavništev. Zaradi šibke rezidenčne navzočnosti je v Aziji posebnega pomena skrb za zaščito državljanov.

Bližnji vzhod, Zaliv in Severna Afrika

Države Bližnjega vzhoda, Zaliva in severne Afrike, s katerimi je imela RS že tradicionalno dobre in razvejane odnose, predstavljajo območje priložnosti za krepitev sodelovanja, predvsem na gospodarskem področju. Trajen mir, stabilnost in svoboda v regiji je tudi v interesu RS. Politika RS do regije temelji predvsem na skupni zunanji in varnostni politiki EU ter v okviru EU dogovorjenih strategijah, svoj prispevek pa Slovenija daje s humanitarno pomočjo, projekti mednarodnega razvojnega sodelovanja in sodelovanjem v mednarodnih operacijah in misijah v regiji.

Zunanja politika bo spodbujala sodelovanje slovenskih podjetij in drugih deležnikov v teh državah, predvsem na področjih kot so visoka tehnologija, zelena ekonomija, obnovljivi viri energije ter znanost, vključno z umetno inteligenco.

Politično in predvsem gospodarsko sodelovanje z državami v Zalivu je posebnega pomena zaradi čedalje nižjih cen nafte in podnebnih sprememb, diverzifikacije gospodarstev zalivskih držav ter širjenja njihovega energijskega sektorja na druge oblike pridobivanja energije, kar vse ponuja nove priložnosti za Slovenijo.

Podsaharska Afrika

Na celotni afriški celine diplomacija oz. gospodarska diplomacija podpira iskanje novih trgov. Sodelovanje z državami podsaharske Afrike razvijamo v multilateralnih forumih, predvsem v sklopu Organizacije

Združenih narodov, Mednarodne organizacije za frankofonijo, Afriške unije in drugih regionalnih organizacij, vključno na področju človekovih pravic in varnosti, oskrbe z vodo in razminiranja ter s sodelovanjem v EU misijah v regiji. V skladu z usmeritvami mednarodnega razvojnega sodelovanja, upošteva globalna demografska gibanja in migracijski potencial ter glede na tradicijo humanitarnega delovanja slovenskih misijonov se bo srednje- in dolgoročno v podsaharskem delu celine okrepilo tudi mednarodno razvojno sodelovanje RS.

Posebna pozornost bo posvečena zaščiti slovenskih državljanov na celini (turistov, individualnih popotnikov, humanitarnih in verskih delavcev ter večjih slovenskih skupnosti), zlasti z urejanjem ugodnejšega položaja glede njihove vizumske obveznosti. Tudi na afriški celini se bo rezidenčno pokrivanje dopolnjevalo z nerezidenčnim.

Vsakoletna izvedba Mednarodne konference Dan Afrike dodatno prispeva k poglobitvi političnih, gospodarskih in kulturnih odnosov z afriškimi državami, kakor tudi v okviru sodelovanja Evropske unije z Afriško unijo. Pomemben potencial za prihodnje stike predstavlja intenzivno gospodarsko in izobraževalno sodelovanje v času nekdanje SFRJ. V tem smislu bo RS v prizadevanja za okrepitev stikov na afriški celini vključevala tudi afriško diasporo v Sloveniji.

Latinska Amerika

Latinska Amerika je za RS pomembna zaradi njene kulturne povezanosti z Evropo, njenega vse večjega političnega pomena v globalnem svetu, posebno Brazilije, gospodarskih potencialov in zaradi prisotnosti številčne slovenske skupnosti v nekaterih državah regije, zlasti v Argentini. Za večanje prepoznavnosti države, zlasti pa za njen učinkovitejši nastop v regiji, bo RS dejavneje izkoristila obstoječe mehanizme EU in podpirala vzpostavitev novih, kot tudi izkoristila priložnosti v drugih multilateralnih organizacijah ter regionalnih finančnih ustanovah.

Razvijala bo lastne pobude kot so Dnevi Latinske Amerika in Karibov ter utrjevala sodelovanje v regionalnih povezavah kot je npr. Tihomorsko zavezištvo. Priložnosti za krepitev dvostranskega sodelovanja bo iskala tudi na področjih znanosti, raziskovanja in okolja.

Posebna pozornost bo namenjena zagotavljanju konzularne pomoči slovenskim državljanom ter upravljanju selitev in repatriacij tamkajšnjih Slovencev v RS. Tudi slovenske skupnosti v Latinski Ameriki predstavljajo potencial za krepitev gospodarskega sodelovanja.

Na kratko: kaj in kako

- **Za močno skupno zunanjo in varnostno politiko EU: trdno strateško partnerstvo med EU in globalnimi akterji; varnost, trajnostna rast, vladavina prava in človekove pravice v širšem svetu.**
- **Umestitev RS v pobudah globalnih akterjev v Evropi (regionalne platforme).**
- **Krepitev mednarodnega razvojnega sodelovanja s podsaharsko Afriko, pozornost do migracijskih vprašanj; utiranje gospodarskih stikov v Srednji in Jugovzhodni Aziji ter Zalivu.**
- **V središču: pristanišče Koper, železnice, avtomobilska industrija, znanost in razvoj.**
- **Oživitev "slovenskih stikov" v tretjih državah; sodelovanje z afriško diasporo v RS.**
- **Slovenske skupnosti v širšem svetu – vzvod diplomacije in gospodarstva.**
- **Krepitev rezidenčnih in nerezidenčnih akreditacij v državah Afrike in Azije.**

3

Zunanja politika v preseku – prednostna področja

3.1 UČINKOVITO MULTILATERALNO SODELOVANJE IN UPRAVLJANJE Z GLOBALNIMI IZZIVI

Večstransko delovanje je eden od temeljev slovenske zunanje politike, je izraz naše globalne odgovornosti in solidarnosti. Multilateralni okvir je okno priložnosti za države, kot je RS; hitra sposobnost prilagajanja spremembam v svetu omogoča krepitev njene prepoznavnosti in ugleda kakor tudi uveljavljanje naših vrednot in interesov. Pri tem je pomembno dosledno izvajanje sprejetih mednarodnih obveznosti, vključno s finančnimi obveznostmi in prilagajanjem domačega pravnega reda.

RS se zavzema za učinkovit multilateralizem, v središču katerega je OZN. Za uspešno spopadanje z novimi varnostnimi in drugimi izzivi v globalnem okolju se mora multilateralni sistem reformirati in okrepiti z novimi mehanizmi; da bi bil učinkovit, mora biti transparenten, odziven in odgovoren ter sposoben razbirati nove teme in trende. RS podpira reformo Varnostnega sveta.

Izkušnja mednarodne skupnosti s pandemijo covid-19 nakazuje potrebo po krepitvi mednarodnega sodelovanja na področju javnega zdravja, tako v okviru sistema OZN kot znotraj EU, kjer bodo prizadevanja usmerjena k izgradnji zdravstvene unije.

Delovanje v OZN in njenih specializiranih ustanovah RS dopolnjuje z delovanjem v drugih mednarodnih organizacijah, ki zagotavljajo stabilno mednarodno okolje in človekovo varnost, vključno z regionalnimi multilateralnimi organizacijami. Med temi posebno mesto zavzemata Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) ter Svet Evrope.

RS v OVSE sodeluje v vseh treh dimenzijah organizacije: politično-vojaški, ekonomski in okoljski ter človekovi. Poudarjeno deluje na vseh področjih, kjer lahko odgovorno prispeva k celoviti varnosti in pri zadevah, ki so v ospredju zunanjepolitičnih interesov RS.

V Svetu Evrope je RS poudarjeno dejavna na področjih varstva pravic narodnih manjšin in zaščite ranljivih skupin.

Ministrstvo za zunanje zadeve in drugi organi RS usklajujejo svoje sodelovanje v okviru Sveta Evrope, vključno z načrtnim predstavljanjem slovenskih dobrih praks. RS uresničuje sprejete obveznosti po Evropski konvenciji o človekovih pravicah kot temeljnem mednarodnopravnem instrumentu, na katerem se gradi zaščita človekovih pravic v Evropi po drugi svetovni vojni, ter drugih konvencijah, katerih pogodbenica je; dejavno uporablja nadzorne mehanizme Sveta Evrope. RS se zavzema za polno in pravočasno izvrševanje sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v vseh državah članicah Sveta Evrope in za učinkovit nadzor izvrševanja. Zavzemamo se tudi za pristop EU k Evropski konvenciji o človekovih pravicah, pri čemer je potrebno nasloviti nekatera pravna vprašanja.

RS svojo globalno soodgovornost in mednarodno solidarnost izkazuje s poudarjenim sodelovanjem na prednostnih področjih oziroma tistih, na katerih ima primerjalne prednosti. S sodelovanjem v mednarodnih operacijah in misijah skladno z nacionalno strategijo in zunanjepolitičnimi interesi prispeva k preprečevanju konfliktov, stabilizaciji ter pokonfliktni obnovi. Svoje interese uresničuje tudi s kandidaturami v različna odločevalska telesa in organe mednarodnih organizacij. RS pri svojem delovanju izhaja iz razumevanja, da so varnost, trajnostni razvoj, človekove pravice in vladavina prava medsebojno neločljivo povezani.

RS je v mednarodnih forumih dejavna tudi na področju medkulturnega dialoga, zlasti na Zahodnem Balkanu in v sredozemskem prostoru. Prav tako je v mednarodni skupnosti pripravljena deliti izkušnje, ki si jih je pridobila v procesu tranzicije in graditvi države kakor tudi pri varovanju jezika, kulture in kulturne dediščine kot temeljev narodne identitete.

Med sistemskimi multilateralnimi organizacijami, katerih članica je RS, zavzema posebno mesto OECD. Organizacija pripravlja analize politik RS, ponuja priporočila za gospodarski in družbeni napredek ter je aktivna pri iskanju odgovorov na nove globalne izzive. RS ima v organizaciji stike z najrazvitejšimi državami in ključnimi gospodarskimi akterji na globalni ravni.

Posebno mesto v multilateralnem trgovinskem sistemu zavzema tudi Svetovna trgovinska organizacija (WTO), ki je za Slovenijo kot izvozno usmerjeno državo ključnega pomena. S spremljanjem rednega dela organizacije in sodelovanjem v aktualnih pogajanjih za dodatno liberalizacijo in izboljšanje pravil Slovenija, sama in v sodelovanju z enako mislečimi partnerji, sooblikuje mednarodna pravila ter si prizadeva za uveljavljanje in varovanje interesov slovenskega gospodarstva. Pomembno vlogo pri celovitem mednarodnem ekonomskem sistemu ima tudi Konferenca Združenih narodov o trgovini in razvoju (UNCTAD), ki integrirano obravnava trgovino in razvoj ter druga povezana področja investicij, financ, tehnologije, podjetništva in trajnostnega razvoja.

S kandidaturami in vpisi snovne in nesnovne dediščine Slovenije ter sodelovanjem pri transnacionalnih vpisih dediščine regije na seznam Unescove kulturne dediščine si bomo prizadevali za večjo prepoznavnost slovenske dediščine (npr. Plečnikov opus). RS si bo prizadevala tudi za uresničevanje Unescove konvencije o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov.

O vseh globalnih vprašanjih Vlada RS redno razpravlja s širokim krogom domačih in tujih nevladnih organizacij ter zainteresirano strokovno javnostjo. Posebno vlogo pri tem imajo organizacije s sedežem v RS, ki delujejo na širokem področju človekove varnosti.

Mir in varnost

Cilj RS je zagotavljanje in krepitev mednarodnega miru, zagotavljanje nacionalne varnosti, varnosti in stabilnosti v širšem evropskem prostoru, evropski soseščini ter svetu. K temu zunanja politika prispeva z razvojem dobrih dvostranskih odnosov in delovanjem v multilateralnih organizacijah ter mednarodnim razvojnim sodelovanjem in humanitarno pomočjo.

RS bo tudi v prihodnje podpirala prizadevanja za mirno reševanje sporov in preprečevanje konfliktov, vključno z uporabo mediacije in graditvijo zmogljivosti na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni. K

zagotavljanju mednarodne varnosti RS prispeva tudi s sodelovanjem v mednarodnih operacijah in misijah v okviru OZN, EU, Nata in OVSE. Vse bolj kompleksno varnostno okolje zahteva odzivnost, celosten pristop, širok nabor vojaških in civilnih zmogljivosti, vključevanje mednarodne razvojne in druge pomoči ter sodelovanje različnih ministrstev ter drugih deležnikov zunaj državne uprave. V tem okviru mednarodne operacije in misije na posameznih kriznih območjih izvajajo raznovrstne naloge in zasledujejo cilje, ki segajo od vzpostavitve varnega okolja do podpore političnemu procesu in vladavini prava za dosego miru ter gospodarskega in socialnega razvoja države gostiteljice. Takšen celosten pristop zahteva celovito in polno vključenost ter okrepljeno koordinacijo ministrstva za obrambo, ministrstva za zunanje zadeve ter drugih zadevnih resorjev.

Poleg uporabe nacionalnih ukrepov RS na nove varnostne izzive odgovarja z delovanjem v mednarodnih organizacijah in forumih, kjer se zavzema za dosledno spoštovanje in implementacijo obstoječih pogodb in konvencij. Te dejavnosti prvenstveno vključujejo področja nadzora oborožitve, razorožitve in neširjenja orožja za množično uničevanje. Pri tem so še posebej v ospredju prizadevanja za miroljubno uporabo jedrske energije, prepoved uporabe kemičnega orožja, preprečevanje nezakonite trgovine z orožjem in blagom dvojne rabe, celovita prepoved protipehotnih min in kasetnega streliva, urejanje problematike osebne in lahkega orožja.

V luči sprememb v varnostnem okolju bo RS pozornost prednostno namenjala obravnavi aktualnih varnostnih izzivov, kibernetiskim in hibridnim grožnjam ter varnostnim vidikom migracij. Pozorna bo na področje boja proti terorizmu in nasilnemu ekstremizmu, preprečevanju radikalizacije in udeležbe tujih terorističnih borcev na kriznih žariščih. Med dokumenti, ki zavezujejo in opredeljujejo slovenske ukrepe v boju proti terorizmu, so posebej pomembne resolucije VS OZN, Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju terorizma in Agenda EU za boj proti terorizmu. V okviru teh globalnih prizadevanj je za RS posebnega pomena regionalno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana s poudarkom na prenosu dobrih praks in približevanju standardom EU. Pri tem bo RS pozorna zlasti na odpravljanje okoliščin, ki omogočajo razmah radikalizacije.

RS dejavno podpira delo *ITF Ustanove za krepitev človekove varnosti (ITF)*, ki dokazuje, da lahko države, kot je RS, pomembno prispevajo na mednarodnem humanitarnem področju. Pri tem RS daje poudarek učinkovitemu in preglednemu upravljanju, strokovnosti, integriteti, krepitvi zmogljivosti in nacionalnega lastništva ter regionalnega sodelovanja. RS podpira ambicije ITF, da postane vodilna mednarodna ustanova na področju pokonfliktne rehabilitacije tudi širše.

Človekove pravice

Kot država, ki je utemeljena na spoštovanju človekovih pravic in na prelomu z državo, ki tega ni bila sposobna zagotoviti, se RS odločno zavzema za nadaljnji razvoj, uveljavljanje in varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Zaveda se lastnih izkušenj, preteklih in prihodnjih izzivov varovanja človekovih pravic, pa tudi nujnosti, da mora biti država, ki je zagovornica človekovih pravic v zunanji politiki, čimbolj vzorna tudi doma, vključno s pravočasno in ustrezno implementacijo sodb Evropskega sodišča za človekove pravice, odločb Ustavnega sodišča, implementacije EU zakonodaje ter spoštovanjem načela pravice do sojenja v razumnem roku. Podpira načela univerzalnosti, medsebojne odvisnosti, nedeljivosti in neodtujljivosti človekovih pravic ter pri tem sledi spoštovanju načela prirojenega človekovega dostojanstva.

RS zagovarja načelo nediskriminacije in enakosti za vse ne glede na spol, raso, narodnost, jezik, veroizpoved, starost ali katero koli drugo osebno okoliščino.

V najožji krog prizadevanj na tem področju zunanja politika uvršča enakost žensk in moških, pravice otrok, demografske spremembe in pravice jezikovnih manjšin, več pozornosti kot doslej pa bo namenjala tematiki svobode veroizpovedi in prepričanja, ki v mednarodnih odnosih pridobiva na pomenu. Doma in po svetu si prizadeva za izobraževanje za človekove pravice. Zagovarja pravico do varnega in zdravega življenjskega okolja in dostopa do čiste pitne vode in komunalne ureditve ter dostojnega življenjskega standarda. Prizadeva si za odpravo smrtne kazni v svetu. Področje človekovih pravic vključuje tudi v interdisciplinarno obravnavo boja proti trgovini z ljudmi.

Posebno pozornost posveča preprečevanju grobih kršitev človekovih pravic in množičnih grozodejstev, podpira pa tudi ustrezno naslavljanje zgodovinskih množičnih hudodelstev. Zavzema se za bolj učinkovito uveljavljanje koncepta *odgovornosti zaščititi* ter zgodnjega odkrivanja oz. opozarjanja ter odzivanja na množične kršitve človekovih pravic za preprečevanje poznejših humanitarnih katastrof in oboroženih konfliktov.

Zavezana je v celoti izpolnjevati vse svoje mednarodne zaveze na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter z dialogom k temu spodbuja druge partnerje v mednarodni skupnosti. Za izboljšanje spoštovanja človekovih pravic po svetu si prizadeva tudi v okviru skupne zunanje in varnostne politike Evropske unije, v okviru regionalnega ter večstranskega sodelovanja, z izmenjavo izkušenj in dobrih praks ter prek projektov mednarodne razvojne in humanitarne pomoči.

RS je odločna zagovornica varstva in uveljavljanja človekovih pravic v okviru multilateralnih forumov, kot so Organizacija združenih narodov, Svet Evrope in Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi. Dejavna je v Svetu za človekove pravice kot osrednjem organu OZN za človekove pravice. Podpira neodvisnost in delovanje visokega komisarja ZN za človekove pravice ter njegovega urada.

Mednarodno pravo

Zavzemanje za spoštovanje mednarodnega prava in vladavino prava je obveznost, vrednota in interes slovenske zunanje politike, saj le spoštovanje mednarodnega prava zagotavlja urejeno in stabilno mednarodno okolje. Zato se RS zavzema za krepitev vladavine prava na nacionalni in mednarodni ravni kot enega izmed temeljev svoje zunanje politike. Pri tem je pomembna usklajenost državnih organov, pa tudi sodelovanje z izobraževalnimi in znanstvenimi ustanovami ter organizacijami civilne družbe.

V polju mednarodnega prava bo zunanja politika delovala na področju razvoja pravnih standardov umetne inteligence, s poudarkom na etičnih vidikih oz. upravljanju z umetno inteligenco na način, da bosta njena uporaba in certificiranje ustrezno nadzorovana ter na področju mednarodnega prava v kibernetnem prostoru, zavedajoč se nujnosti zaščite interesov in vrednot v kibernetnem prostoru. Pri tem bo RS zagovarjala globalno, odprto, stabilno in varno okolje informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter polno spoštovanje obstoječega mednarodnega prava, vključno s humanitarnim pravom. Glede interpretacije mednarodnega prava v kibernetnem prostoru se bo RS povezovala z drugimi podobno mislečimi državami.

RS pozornost namenja kodifikaciji in razvoju mednarodnega prava, vključno s Komisijo OZN za mednarodno pravo. Zavest o pomenu mednarodnega prava krepi tudi z izdajo publikacij v okviru *Zbirke Mednarodno pravo*.

V okviru državne uprave ima Ministrstvo za zunanje zadeve in še posebej njegov glavni pravni svetovalec za mednarodno pravo osrednjo vlogo na področju mednarodnega prava. Vzpostavitev funkcije glavnega pravnega svetovalca krepi vlogo in pomen mednarodnega prava v slovenski zunanji politiki. Glavni pravni svetovalec skrbi za sprejemanje pravno utemeljenih stališč in za dosledno spoštovanje mednarodnopravnih pravil s strani Slovenije, za ustrezno sklepanje mednarodnih aktov in za ustrezno zastopanje slovenskih interesov v mednarodnih sporih ter za prepoznavnost Slovenije pri progresivnem razvoju mednarodnega prava.

Ministrstvo si bo prizadevalo za krepitev mednarodnopravnega znanja med zaposlenimi ter vzpostavilo kadrovsko in finančno okrepljeno mednarodnopravno pomoč glavnemu pravnemu svetovalcu za izvajanje njegovih nalog, ki niso vezane samo na ministrstvo za zunanje zadeve temveč na celotno državno upravo.

Ministrstvo bo prenovilo sedanji okvir za sklepanje mednarodnih aktov, ki bo upošteval sodobne oblike mednarodnih aktov, njihovo številčno porast in hitrost sklepanja. Ministrstvo bo še naprej skrbelo za ustrezno evidenco mednarodnih aktov in hrambo ter za njihovo še lažjo dostopnost zainteresirani javnosti.

Ministrstvo za zunanje zadeve skrbi za utrjevanje in nadgrajevanje lastnih strokovnih znanj in izkušenj na področju mednarodnega prava ter za kakovosten in bolj prepoznaven prispevek mednarodnih pravnikov Ministrstva k mednarodnemu pravu na državni in mednarodni ravni. V zvezi s tem bo potrebno v

sodelovanju z drugimi resorji in sodno vejo oblasti ustrezno posodobiti in nadgraditi pravni okvir, ki bo olajšal in spodbudil kandidiranje in delovanje slovenskih predstavnikov oz. posameznikov iz Slovenije v mednarodnih organizacijah in mednarodnih sodnih in arbitražnih telesih, vključno s prenovo Zakona o predlaganju kandidatov iz RS za sodnike mednarodnih sodišč.

Slovenija se zavzema za krepitev mehanizmov mirnega reševanja sporov. Ohranila in nadgradila bo znanje in izkušnje, pridobljene v okviru mednarodnopravnega reševanja sporov, tako pred mednarodnimi arbitražami kot drugimi mednarodnimi sodnimi telesi. V tej zvezi je vloga Ministrstva za zunanje zadeve v mednarodnih postopkih sistemsko opredeljena v Zakonu o državnem odvetništvu in konkretizirana z vzpostavitvijo ustreznih struktur znotraj Ministrstva in z operacionalizacijo sodelovanja z Državnim odvetništvom. RS čaka tudi pomembna odločitev, povezana z opcijsko klavzulo o obvezni pristojnosti po 36. členu Statuta Meddržavnega sodišča v Haagu.

Na področju mednarodnega kazenskega pravosodja Slovenija poudarja pomen boja proti nekaznovanosti in uresničuje dejavno vlogo v Skupščini držav pogodbenic Rimskega statuta. Pozornost posveča krepitevi institucionalnih zmogljivosti Mednarodnega kazenskega sodišča in celotnega sistema Rimskega statuta. Dolgoročno se bo vključevala v razmislek o opredelitvi kazenske odgovornosti pravnih oseb na področju mednarodnega prava in odgovornosti za okoljska dejanja. Vzporedno se RS še naprej udejstvuje v skupini pobudnic novega mehanizma vzajemne mednarodne pravne pomoči zaradi pregona vojnih hudodelstev, genocida in hudodelstev zoper človečnost.

Slovenija bo nadaljevala z aktivnimi prizadevanji za spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava. Prav tako bo v različnih formatih sledila sodobnim temam mednarodnega humanitarnega prava (npr. kibernetški napadi, varstvo okolja v oboroženih spopadih, nova orožja v sodobnih oboroženih spopadih).

Na področju prava morja bo Slovenija aktivno prispevala k promociji spoštovanja prava morja s poudarkom na Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu (UNCLOS) in reševanja pomorskih sporov na miren način. Varovala bo interese Republike Slovenije na morju, da bodo dosledno spoštovana pravila UNCLOS, še posebej svoboščine odprtega morja in ribolovne pravice tudi zunaj notranjih morskih vod in teritorialnega morja. Zavzemala se bo za sodelovanje obalnih držav v severnem Jadranskem morju. Aktivno se bo zavzemala tudi za progresiven razvoj prava morja, še posebej na področju okrepljenega sodelovanja in usklajevanja v zvezi s pravično rabo morskih virov, ohranjanjem in trajnostno uporabo morske biološke raznovrstnosti zunaj območij nacionalne jurisdikcije.

Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč

Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč sta pomembni sestavini slovenske zunanje politike. Prispevata h krepitevi dvostranskih odnosov in prepoznavnosti RS v svetu. Z vključevanjem zmogljivosti javnega, zasebnega in nevladnega sektorja, znanosti, inovacij in tehnologije ponujata priložnost tudi za uveljavitev gospodarskih in drugih subjektov RS v tujini.

Ministrstvo za zunanje zadeve je nacionalni koordinator mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči. V skladu z Zakonom o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije načrtuje, usklajuje in izvaja mednarodno razvojno sodelovanje.

Upoštevajoč vrednote, razvojne usmeritve in zmogljivosti RS, cilje mednarodne skupnosti, zlasti cilje OZN in EU, ter prednostna področja in območja slovenske zunanje politike, se mednarodno razvojno sodelovanje RS udejstvuje na izbranih geografskih in tematskih prednostnih področjih, ki jih določa Strategija mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči do leta 2030. Med prednostna tematska področja sodijo splet razvojnih vprašanj, humanitarne pomoči in varnosti ter upravljanje migracij. V načrtovanje in izvajanje nalog na razvojnem področju so močno vpeta diplomatska predstavništva.

Mednarodno razvojno sodelovanje temelji na pravnem redu RS in EU, standardih in merilih OECD/DAC, načelih skladnosti politik za trajnostni razvoj in učinkovitosti mednarodnega razvojnega sodelovanja ter na izkušnjah in primerjalnih prednostih RS.

Humanitarna pomoč je izraz solidarnosti RS z državami in prizadetimi posamezniki, ki se spopadajo z izrednimi razmerami (naravnimi in drugimi nesrečami velikih razsežnosti ter oboroženimi spopadi). Ministrstvo za zunanje zadeve usklajuje in usmerja odziv RS skladno s humanitarnimi načeli človekoljubnosti, nevtralnosti, nepristranskosti in neodvisnosti. Pri tem upošteva stopnjo humanitarne krize, potrebe prizadetega prebivalstva in usmeritve mednarodnih organizacij kot tudi tematske usmeritve humanitarne pomoči RS.

V obravnavo vseh teh vprašanj Ministrstvo za zunanje zadeve kot nacionalni koordinator mednarodnega razvojnega sodelovanja RS vključuje druge vladne resorje, strokovno javnost in civilno družbo. Posebno pozornost posveča ozaveščanju javnosti o pomenu razvojnega sodelovanja in globalnem učenju s ciljem razumevanja svetovnega dogajanja, njegovih vzrokov in posledic ter krepitev zavesti o povezanosti lokalne in svetovne razsežnosti.

Okoljska diplomacija dežele izrednih naravnih danosti

Slovenija ima zaradi svojih naravnih danosti odlična izhodišča za uresničevanje t. i. *zelenega okrevanja*. V tem smislu se dejavno vključuje v poglobljeni zunanjepolitični dialog o podnebnih spremembah in z njimi povezanimi izzivi. Okoljska diplomacija upošteva prepletenost varnostnih, okoljskih, gospodarskih, razvojnih in drugih politik ter pomen skladnosti teh politik za doseganje ciljev trajnostnega razvoja na svetovni ravni.

Med prednostna področja delovanja slovenske podnebne diplomacije sodijo podpora uresničevanju Pariškega podnebnega sporazuma in Agende za trajnostni razvoj Združenih narodov 2030, povezovanje podnebne in vodne diplomacije, krožno gospodarstvo kot ključno sredstvo za doseganje podnebnih ciljev, zaščita biotske raznovrstnosti za blaženje in prilagajanje učinkom podnebnih sprememb, podnebne spremembe kot grožnja miru in varnosti ter spodbujanje zelenih tehnologij.

Na področju voda ima RS izredne primerjalne prednosti, saj se na ozemlju RS nahajata dela dveh mednarodnih povodij – vodnega območja Donave (porečja rek Mure, Drave in Save) in vodnega območja jadranskih rek (Soča) z morjem. RS kot svoj prispevek k reševanju globalnih okoljskih vprašanj posebno pozornost namenja vprašanjem trajnostnega upravljanja z vodnimi viri, vprašanjem suše in poplav, vode in miru ter čezmejnemu upravljanju voda.

Kot izrazito gozdnata dežela z več kot polstoletnimi izkušnjami iz sonaravnega gospodarjenja z gozdovi RS sodeluje z drugimi državami pri uveljavljanju pomena gozdov za globalno okolje, podnebne spremembe, ohranjanje biotske raznovrstnosti in gospodarstvo.

Kot pomorska država namenja posebno skrb celoviti okoljski problematiki v severnem Jadranu v smislu sožitja biotske raznovrstnosti, turizma, energetike, drugih gospodarskih dejavnosti in pomorske infrastrukture. RS je dejavna v okviru strategije EU za jadransko-jonsko makroregijo. Prednostno se posveča tudi vprašanjem alpskega okolja. Zunanja politika podpira razvoj zelenega oziroma trajnostnega turizma.

Na kratko: kaj in kako

- **Učinkovit in reformiran multilateralni okvir: temelj in okno priložnosti zunanje politike RS.**
- **Medkulturni dialog.**
- **Izkoristiti potencial OECD, WTO in UNCTAD.**
- **Prepoznavnost kulturne dediščine prek Unesca.**
- **Boj proti terorizmu in nasilnemu ekstremizmu, preprečevanje radikalizacije in novačenja tujih terorističnih borcev.**

- Podpora ITF, da postane vodilna mednarodna ustanova na področju pokonfliktne rehabilitacije.
- Preventivna diplomacija: zgodnje odkrivanje kršitev človekovih pravic, mediacija.
- Človekove pravice: pravice otrok, demografske spremembe, enakost žensk in moških, jezikovne manjšine, več pozornosti tematiki svobode veroizpovedi in prepričanja, zdravo življenjsko okolje.
- Odprava smrtne kazni; boj proti trgovini z ljudmi.
- Dejavnosti v razvoju mednarodnega prava.
- Uveljavitev prispevka slovenske diplomacije k mednarodnemu pravu doma in v tujini; spodbujanje kandidiranja slovenskih predstavnikov in drugih posameznikov iz Slovenije v mednarodnih organizacijah in pravosodnih telesih.
- Dejavnosti na področju prava morja.
- Podporniki Mednarodnega kazenskega sodišča, dejavnosti v boju proti nekaznovanosti.
- Novi mehanizem mednarodne pravne pomoči zaradi pregona hudodelstev zoper človečnost, vojnih hudodelstev in genocida.
- Zeleno upravljanje globalnih izzivov.
- Mednarodno razvojno sodelovanje: izraz solidarnosti, instrument trajnostnega razvoja in krepitve prepoznavnosti.
- Okoljska diplomacija: vodna diplomacija, zeleno okrevanje, krožno gospodarstvo, gozdovi.

3.2 USPEŠNI, ODPRTI, INOVATIVNI, SAMOZAVESTNI

Podpora diplomacije gospodarstvu, razvoju, izobraževanju, znanosti in kulturi

Gospodarska diplomacija

S svojo poglobljeno skrbjo za prispevek k stabilnemu in varnemu mednarodnemu okolju zunanja politika in diplomacija ustvarjata predpogoje za uspešno mednarodno gospodarsko sodelovanje RS, pa tudi za sodelovanje na znanstvenem, razvojnem, raziskovalnem in izobraževalnem področju. Uspešna politična diplomacija je v tesni zvezi z uspešno gospodarsko diplomacijo, ki jo podpira tudi konzularna dejavnost Ministrstva za zunanje zadeve.

Gospodarska diplomacija dejavno spremlja tesno vzajemno povezanost med zunanjo politiko ter gospodarskimi interesi RS in interesi slovenskih gospodarskih subjektov. Pozorna je na obstoječe in potencialne gospodarske partnerje RS, spremlja politični, gospodarski ter znanstveni in razvojno-raziskovalni razvoj v teh državah. Diplomacija spremlja stanje človekovih pravic in morebitnih omejevalnih ukrepov v gospodarskih partnericah in ta vidik upošteva pri odločitvah za prodor na nove trge oz. za vzpostavljanje in ohranjanje dvostranskih odnosov na ustrezni ravni. S svojim delom prispeva k oblikovanju ustreznih mednarodnih ocen države in s tem k ugodnemu položaju države na mednarodnih finančnih trgih. Pri teh nalogah je gospodarska diplomacija lahko uspešna, če jo vodijo jasna razvojna, trgovinska, naložbena in industrijska politika države, osredotočene na ključne ter perspektivne trge in večanje konkurenčnosti podjetij.

Skladno s prevzetimi obveznostmi na področju mednarodnega ekonomskega sodelovanja se v proračunu Ministrstva za zunanje zadeve zagotavljajo ustrezna sredstva za delovanje gospodarske diplomacije. V prihodnjih letih je treba delež teh sredstev še povečati. Širitev in krepitev zunanje mreže za podporo gospodarstvu je izjemnega pomena. V tej zvezi bodo skupaj z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo preučene dodatne možnosti v smeri večje podpore gospodarstvu na tujih trgih. V sodelovanju s tem ministrstvom potekajo tudi prizadevanja za spodbujanje in napotitev človeških virov iz drugih resorjev in javnih agencij, ki imajo znanja in izkušnje s področja internacionalizacije ter prizadevanja za ureditev ustreznih pravnih podlag v zvezi s položajem vseh napotenih v ekonomske oddelke v tujini.

Gospodarska diplomacija v sodelovanju z resorjem za gospodarstvo usklajuje deležnike s področja mednarodnega gospodarskega sodelovanja, podpira podjetja in pristojne institucije pri diverzifikaciji slovenskega izvoza in tujih naložb ter prepoznava nove, konkretne in potencialne poslovne priložnosti. Svoja prednostna geografska območja delovanja določa v tesnem sodelovanju z drugimi institucijami in gospodarstvom, upošteva prednostne trge, politične in varnostne razloge. Gospodarska diplomacija podpira privabljanje tujih neposrednih naložb, kot tudi slovenske investicije v tujini, v skladu z zadevnimi strategijami države. Z mreženjem in zbiranjem informacij o gospodarskem in poslovnem, znanstvenem in razvojno-raziskovalnem okolju gostujoče države ustvarja podporno okolje za slovenska podjetja in znanost. Posebnega pomena je gospodarska diplomacija v šibkejših strukturiranih okoljih oziroma okoljih z močno vlogo države v gospodarstvu ter v centrih tehnologije, industrije, trgovine in financ.

V spremenjenih mednarodnih razmerah je gospodarska diplomacija pri iskanju novih priložnosti za slovensko gospodarstvo posebej pozorna na nove tehnologije, zlasti digitalne in zelene, razvoj industrije elektromobilnosti ter na področja gospodarstva povezana z zdravjem, kibernetiko varnostjo ter preoblikovanjem oskrbovalnih verig. Digitalna transformacija je skupaj z zelenim prehodom eden izmed dveh ključnih elementov gospodarske prenovе EU in Slovenije, digitalizacija pa bo tudi ena izmed zmagovalk post-pandemijske krize, če bo seveda tesno povezana s kibernetiko varnostjo. Pri tem bo na področju digitalizacije poleg kibernetike varnosti slovenska prednostna tema umetna inteligenca, posebej še v povezavi s članstvom RS v Globalnem partnerstvu za umetno inteligenco (GPAI) in dejavnostmi Mednarodnega raziskovalnega centra za umetno inteligenco (IRCAI) v Ljubljani. Posebno vlogo pri tem ima Nacionalni koordinator za zunanje vidike digitalizacije, umetne inteligence in kibernetike varnosti, ki deluje v Ministrstvu za zunanje zadeve.

Pri vseh naštetih dejavnostih se gospodarska diplomacija povezuje z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, drugimi vladnimi resorji, zbornicami in drugimi gospodarskimi združenji, domačimi in tujimi poslovnimi grozdi ter specializiranimi ustanovami doma in na tujem. Pri tem je velikega pomena konkretizacija vlog posameznih institucij in opredelitev njihovih zadolžitvev ter zagotavljanje razumevanja in posluha za gospodarstvo in za izvajanje podpornih storitev ekonomskih svetovalcev na vseh ravneh delovanja diplomatsko-konzularnih predstavništvev.

Upošteva energetsko in prometno strategijo ter strategijo države na področju digitalizacije, zunanja politika oblikuje zaveznitva in krepi politične stike po geopolitičnih oseh, ki dolgoročno zagotavljajo zanesljivo energetsko oskrbo in kakovostne prometne poti.

Delo ekonomskih svetovalcev, ki so javni uslužbenci, podpirajo oziroma dopolnjujejo lokalni sodelavci. Poseben prispevek k povezavam na gospodarskem, znanstvenem, razvojno-raziskovalnem in izobraževalnem področju lahko dajo državljani in državljanke, ki delajo v tujini (zdomci in izseljenci). Tudi delo častnih konzulov je prednostno usmerjeno na področje gospodarske diplomacije. Za ugled RS, ki je povezan z gospodarskim uspehom slovenskih subjektov na tujem je pomembno tudi delovanje slovenskih pripadnikov mednarodnih operacij in misij.

Pri krepitvi mednarodne gospodarske vloge RS je pomembno članstvo v okviru OECD, še posebej dejavna zastopnost v odborih in delovnih skupinah.

Pri svojem delovanju je gospodarska diplomacija zavezana skrbi za uveljavljanje nacionalnega interesa in standardom integritete javnih uslužbencev.

Znanstvena diplomacija

Diplomacija – upošteva tesno sodelovanje s pristojnimi vladnimi resorji – je dejavna tudi na področju uveljavljanja in internacionalizacije slovenske znanosti, inovacij in visokega šolstva. Podpira pretok znanja in interese slovenske znanstvene, akademske in izobraževalne skupnosti v EU in širšem mednarodnem kontekstu. Ključne dodane vrednosti *znanstvene diplomacije* so boljše izkoriščanje inovacijskih zmožnosti, znanstveno-tehnoloških in izobraževalnih dosežkov RS, potencialov zagonskih podjetij, povečevanje tujih naložb v RS, spodbujanje odličnosti v znanosti, pospeševanje mobilnosti študentov, predavateljev in raziskovalcev, pretoka znanj in idej v RS in zunaj njenih meja ter krepitev prepoznavnosti slovenske

znanstvene in izobraževalne odličnosti. RS skrbi za ustrezno usposobljenost diplomatskih predstavnikov za vlogo ambasadorjev slovenske znanosti oziroma za delo na področju znanstvene diplomacije in sodelovanja na področju izobraževanja. Preučena bo možnost umestitve diplomatov z zadolžitvami za stike s tehnološkimi velikani v velikih svetovnih razvojnih središčih in podpori domači industriji na področju informacijsko-telekomunikacijskih tehnologij,

Mednarodno sodelovanje v kulturi

Kultura je posredno sredstvo zunanje politike, s katerim RS dosega svoje mednarodne cilje in krepi mednarodno prepoznavnost. Diplomatska mreža spodbuja mednarodno sodelovanje slovenskih ustvarjalcev ter krepitev mednarodne vidnosti slovenskega kulturnega in kreativnega sektorja, kulturne dediščine in ustvarjalne odličnosti. Prizadeva si, da se v tujini predstavljajo različne umetniške zvrsti, ob spoštovanju umetniške avtonomnosti in družbene raznolikosti.

Posebno pozornost posveča RS evropskemu sodelovanju, še posebej v okviru mreže nacionalnih kulturnih inštitutov EU (EUNIC) ter v srednje-evropskih okvirih kulturnega sodelovanja. Skupaj z drugimi državami članicami skrbi, da preko kulture podpira zunanje-politične cilje EU, cilje trajnostnega razvoja, zeleno tranzicijo in digitalizacijo ter v tretjih državah širi evropske vrednote in krepi podobo skupne Evrope, pa tudi promovira skupne značilnosti srednje-evropskega kulturnega prostora. Posebno pozornost posveča kulturni in jezikovni raznolikosti ter medkulturnemu dialogu.

Na širši globalni ravni (OZN, UNESCO, UNCTAD, OIF, Unija za Sredozemlje itd.) si RS prizadeva za večjo vidnost mednarodnega pomena kreativnega gospodarstva in podporo kulturnim in kreativnim industrijam, na Zahodnem Balkanu in drugod v evropski soseščini, tudi preko platforme Creativeforum.si.

Med ključnimi nalogami je uveljavljanje položaja slovenskega jezika v svetu kot enega izmed uradnih jezikov EU ter spodbujanje rabe in učenja slovenščine. RS nudi podporo lektoratom slovenskega jezika na tujih univerzah, dejavnostim Centra za slovenščino kot drug/tuji jezik in znanstvenemu sodelovanju na področju slovenistike.

RS na ključnih lokacijah postavlja kulturne atašeje in centre ter skrbi za ustrezno usposobljenost diplomatskih predstavnikov za vlogo ambasadorjev slovenske kulture. Ti so zaradi sinergij, prepoznavnosti in ekonomičnosti integrirani v diplomatska predstavništva in konzulate. Pri tem RS sodeluje s subjekti s področja kulture v najširšem smislu, z manjšinami in Slovenci po svetu.

Pomoč državljanom in državljanom na tujem, podpora varnim migracijam

Konzularna dejavnost je ena osnovnih dejavnosti diplomacije in izrednega pomena za njeno podobo v domači in tuji javnosti. Še naprej bo poudarek na zagotavljanju kar najširšega možnega nabora konzularnih storitev našim državljanom in državljanom, kadar so ti potrebni zaščite in pomoči v tujini.

Posebno mesto pri konzularnem delu imajo storitve za člane tradicionalnih zdomskih in izseljenskih skupnosti, RS pa bo pozorna na posebnosti, ki jih na konzularnem področju prinašajo novodobni zdomci in izseljenci. Vsi skupaj tvorijo globalno slovensko skupnost, ki je lahko pomemben vzvod RS v svetu. V tem smislu zunanja politika podpira organizacije, ki povezujejo slovensko diasporo, pa tudi razmislek o programih kroženja možganov ter vračanja Slovencev po svetu v domovino.

Zaradi vse večje mobilnosti znotraj schengenskega območja bo RS v pomoč državljanom spodbujala sodelovanje na vseh področjih civilnega prava, s poudarkom na družinskem pravu.

Pri konzularnem delu si bo v državah, kjer RS ni rezidenčno zastopana, pomagala s sodelovanjem z drugimi državami članicami EU. Kjer bo to dopustno, bo s prilagoditvijo pravnega okvira v nekatere konzularne dejavnosti vključila častne konzule. Nove oblike sodelovanja so mogoče z intenzivnejšo uporabo *outsourcinga*, in sicer prek zunanjih ponudnikov storitev, prek predstavništva ali konzulata druge države in prek častnih konzulov. Nove možnosti na konzularnem področju ponujajo digitalne tehnologije.

Dolgoročno bo Ministrstvo za zunanje zadeve preučilo, ali bi bilo smiselno in racionalno podpreti morebitne predloge na ravni EU, ki bi omogočili nekatere najnujnejše oblike konzularne pomoči vsem državljanom Unije s strani delegacij EU v tretjih državah (kjer RS ni zastopana rezidenčno), upoštevaje suverenost, pravni red RS in varstvo osebnih podatkov.

Znotraj EU se bo RS zavzemala za vizumsko politiko, ki bo spodbujala prihod tujih turistov, mednarodno sodelovanje na gospodarskem, znanstvenem, izobraževalnem in kulturnem področju, stike s slovenskimi izseljenci ter podpirala politiko zaposlovanja EU in RS, hkrati pa preprečevala zlorabe. Gostejša konzularna mreža, ki bi podprla pričakovanja gospodarstva po lastni izdaji vizumov za tuje poslovneže na novih oziroma bolj oddaljenih lokacijah v svetu, ne bo mogoča brez dodatnih investicij v konzularno infrastrukturo.

Zunanja politika RS bo zlasti prek delovanja diplomatskih predstavništev in konzulatov dejavno uresničevala migracijsko politiko RS. Pri tem bo – poleg vidika varnosti – posebej pozorna na preprečevanje nezakonitih migracij, spoštovanje človekovih pravic in prava, na mednarodne obveznosti RS ter na mednarodno delitev bremen in odgovornosti, ob ustreznem razmerju med odgovornostjo in solidarnostjo. Spoštovala bo mednarodne obveznosti glede zagotavljanja zaščite in pomoči beguncem, preprečevala zlorabe teh mehanizmov, ter krepila boj proti trgovini z ljudmi in nezakonitim migracijam, posebno kadar gre za ženske, otroke in druge ranljive skupine ali za preprečevanje izkoriščanja tujih delavcev. Za učinkovito upravljanje migracij bo krepila sodelovanje na področju migracij in mobilnosti v okviru EU ter v dialogu s tretjimi državami.

Podoba Slovenije v svetu

Javna diplomacija in znamčenje Slovenije

Strateško komuniciranje, javna, gospodarska in kulturna diplomacija so pomembna posredna orodja slovenske zunanje politike. Prepoznavnost RS kot varne, odprte, odgovorne, kulturno bogate in uspešne države je ključna za utrditev gospodarskega položaja države. Javna in gospodarska diplomacija tako Slovenijo predstavlja kot zeleno, ustvarjalno in pametno deželo. V tesnem sodelovanju z drugimi vladnimi resorji in agencijami v tem smislu pod blagovno znamko *I feel Slovenia* deluje na vseh trgih, uporabljajoč klasična promocijska sredstva ter sredstva digitalne diplomacije. Turistična promocija, namenjena ne le ciljnim poslovnim skupinam, ampak najširši javnosti, je izredno pomemben del teh prizadevanj.

Pomembni elementi celostne podobe Slovenije so njena kulturna in naravna dediščina, jezik, specifična geografska in prometna lega, biotska raznovrstnost, vode, gozdovi, sodobna vrhunska ustvarjalnost, podjetniška kreativnost, akademska odličnost, inovativnost, avtohtone slovenske narodne skupnosti v zamejstvu, zdomci in izseljenci ter pripadnost srednje-evropskemu kulturnemu okolju. Del celostne podobe so tudi slovenski državljani in državljanke ter Slovenke in Slovenci po rodu, ki so se uveljavili v svetu na področju gospodarstva, kulture, znanosti, izobraževanja ali z drugimi dosežki, ter predstavljajo slovensko tiho moč v svetu. Za Slovenijo je posebnega pomena mednarodno sodelovanje v športu oziroma prispevek njenih športnic in športnikov k prepoznavnosti države. Javna diplomacija v svoje delo vključuje vse naštet elemente.

Na kratko: kaj in kako

- **Tesna povezava med uspešno politično in uspešno gospodarsko diplomacijo.**
- **Širitev in krepitev mreže ekonomskih oddelkov v tujini za večjo podporo gospodarstvu na tujih trgih.**
- **Gospodarska diplomacija usklajuje deležnike s področja mednarodnega gospodarskega sodelovanja.**
- **Povezovanje z zbornicami, gospodarskimi združenji, poslovnimi grozdi; tesno sodelovanje z gospodarskim resorjem.**
- **Podpora zunanje politike prometni in energetske strategiji RS.**

- Skrb za kakovost storitev gospodarske diplomacije, usposabljanje in izpopolnjevanje ekonomskih svetovalcev, vključno s stažiranjem v podjetjih, ureditev ustreznih pravnih podlag za položaj ekonomskih svetovalcev.
  - Za močnejšo vlogo častnih konzulov.
  - Realna rast proračunskih sredstev za gospodarsko diplomacijo.
  - Znanstvena diplomacija; stiki s tehnološkimi velikani v svetovnih razvojnih središčih.
  - Kulturna diplomacija.
  - Konzularna dejavnost: pozornost popotnikom, tradicionalnim in novodobnim slovenskim skupnostim v tujini.
  - Vizumska politika EU: za krepitev gospodarskega sodelovanja in učinkovito upravljanje migracij.
  - Večja pozornost migracijam v Sredozemlju.
  - Javna diplomacija za prepoznavnost RS kot varne, odprte, odgovorne, kulturno bogate in uspešne države.
  - I FEEL SLOVENIA ter Green. Creative, Smart.
  - Uspešne državljanke in državljani RS na tujem ter Slovenke in Slovenci po rodu kot del celostne podobe RS.
  - Uveljavljanje slovenščine kot uradnega jezika EU in v okoljih, kjer žive slovenske skupnosti.
-

3.3 DIPLOMATSKA INFRASTRUKTURA

Tuja diplomatska prisotnost in posredna orodja zunanje politike

Krepitev tuje diplomatske prisotnosti v RS in navzočnosti mednarodnih organizacij v RS je velikega pomena za prepoznavnost RS, za mednarodno gospodarsko sodelovanje, pa tudi za mednarodni značaj Ljubljane ter ambicije RS, da se uveljavi kot eno izmed regionalnih multilateralnih središč. Častni konzuli tujih držav to navzočnost dopolnjujejo. Domače in tuje mednarodne organizacije, vladne in nevladne, agencije in druge ustanove, univerze ter druge organizacije s področja mednarodnega sodelovanja pomenijo pomembno posredno orodje (mehko moč) zunanje politike in mednarodnih odnosov RS. Med navedene sodijo *Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev, ITF Ustanova za krepitev človekove varnosti, Mednarodni center za promocijo podjetij, Center za razvoj financ, Evrosredozemska univerza, Center za evropsko prihodnost, Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, Center za islamske, arabske in bližnjevzhodne študije, Slovensko društvo za mednarodne odnose, Klub nekdanjih veleposlanikov, Društvo za Združene narode, Strateški svet za zunanje zadeve, Slovensko panevropsko gibanje, združenje Slovenska izseljenska matica, izseljensko društvo Slovenija v svetu, Svetovni slovenski kongres, Rafaelova družba, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik* idr. Izredno pomemben del tovrstne slovenske zunanjepolitične podobe je *Blejski strateški forum*, ki se je uveljavil kot ena najpomembnejših mednarodnih konferenc v tem prostoru.

RS bo zagotavljala okolje, v katerem bodo te organizacije, zlasti pa tuja diplomatska predstavništva, nemoteno delovali, in ki bo privabilo nove. V ta namen bo vlada identificirala in krepila primerljive prednosti Ljubljane (in RS kot celote), promovirala RS kot odskočno desko za države Jugovzhodne in Srednje Evrope, okrepljeno podpirala tuje nerezidenčne misije, krepila stike z državami, ki nas pokrivajo nerezidenčno, vodila politiko, usmerjeno v širitev ponudbe letalskih povezav RS s svetom, spodbujala organizacijo kakovostnega osnovnega in srednjega šolstva v tujih jezikih ter ohranjala dialog z Mestno občino Ljubljana o praktičnih vidikih tuje diplomatske navzočnosti in navzočnosti mednarodnih organizacij. Spodbujala in promovirala bo tudi dejavnosti na področje kulture in športa, ki RS vidno predstavljajo v svetu.

Za sodobno, učinkovito, profesionalno in ustrezno opremljeno diplomacijo

Sposobnost in ambicija RS, da vpliva in sooblikuje odločitve v Evropi in svetu, je odvisna od kakovosti in dosega naše diplomacije, kakovosti njenih človeških virov in opremljenosti. To prepričanje se mora izražati tudi v ustreznem deležu proračunskih sredstev, namenjenih za delovanje mreže diplomatskih predstavništev in konzulatov, izvajanje zunanje politike in delovanje infrastrukture Ministrstva za zunanje

zadeve. Vlada bo zagotovila ustrezno realno rast proračunskih sredstev za Ministrstvo za zunanje zadeve, kar bo omogočilo obseg in kakovost dejavnosti kot v primerljivih diplomacijah.

Pomen rezidenčne prisotnosti

Za državo z odprtim gospodarstvom na izpostavljeni, prehodni geopolitični in prometni legi v središču evropske celine je diplomacija izrednega pomena. Zagotovitev navzočnosti v vrsti držav, kjer se sooblikujejo odločitve o našem skupnem političnem in varnostnem okolju in kjer so dejavna naša podjetja, je zato ključnega pomena. Iz gospodarskega vidika je prav tako pomembna prisotnost v centrih tehnologije, industrije, trgovine in financ. Namen prizadevanj za racionalno organizacijo diplomacije je usmerjanje njenega obsega na tista prednostna področja in območja, ki so neposredno povezana s strateškimi zunanjepolitičnimi in gospodarskimi interesi ter uveljavljanjem nacionalnega interesa in vrednot. Struktura, obseg in viri za diplomacijo morajo slediti zunanjepolitičnim ciljem RS. Slovenska diplomatska in konzularna mreža ne bo nikoli zelo velika, zato je treba kvantiteto nadomeščati s kvaliteto. Bistvena dodana vrednost diplomatskih predstavništva in konzulatov je v tem, da delujejo v skupnem javnem interesu.

Prednost bo dana čim širši rezidenčni zastopanosti, v širši svet razprostranjeni mreži veleposlaništev in konzulatov. Pri tem bodo ključno merilo strateški zunanjepolitični, varnostni in gospodarski interesi. Osnovna načela praktičnih rešitev bodo prilagodljivost okoliščinam in potrebam, izvirnost, iznajdljivost in učinkovitost. Med te sodijo nerezidenčni veleposlaniki s sedežem na Ministrstvu za zunanje zadeve (t.i. leteči veleposlaniki), kolokacija z drugimi državami članicami EU ali Nata v tretjih državah, kolokacija z Evropsko službo za zunanje delovanje (EEAS) in druge. Predstavništva s samo enim diplomatom so kot izjema mogoča le v tistih primerih, ko predstavništvo opravlja le ozko omejen nabor diplomatskih, konzularnih in gospodarskih nalog.

Srednjeročno bodo odprta veleposlaništva v podsaharski Afriki in Aziji. Vlada bo, poleg dopolnjevanja diplomatske mreže v EU, preučila možnosti za ponovno odprtje še nekaterih veleposlaništev, zaprtih v letih 2012 in 2013.

Pri postavitvi in vzdrževanju infrastrukture slovenske navzočnosti v tujini bo poseben poudarek namenjen primernim prostorskim rešitvam (prednost bodo imele trajne rešitve oziroma lastništvo, zlasti v državah posebnega pomena za RS), dovolj številčnim in sodobno opremljenim vizumskim oddelkom ter sodobnemu informacijsko-komunikacijskemu sistemu kot delu kritične infrastrukture države, ki v vseh razmerah zagotavlja varen stik s predstavništvu RS v tujini in njihovo lokalno povezovanje, tudi preko video-konferenčnih zvez. Pozornost bo namenjena tudi opremljanju predstavništva z reprezentativnimi umetniškimi deli.

Strokovni, delovni in osebni razvoj zaposlenih

Ljudje so največje bogastvo diplomacije – so zakladnica diplomatskih znanj in praks države kot celote. Nadaljevati je potrebno s kvalitativnim in tudi kvantitativnim razvojem slovenske diplomacije, ki se lahko postavi ob bok najboljšim diplomacijam primerljivih držav. Doseči je potrebno ugodnejše razmerje med zaposlenimi v zunanji in notranji službi – v prid zunanji službi. Krepitev zunanje službe je potrebna zaradi večjega vpliva na odločitve v EU ter krepitev gospodarske diplomacije. K slednjemu lahko pomembno prispevajo tudi človeški viri z izkušnjami internacionalizacije iz drugih resorjev. Srednjeročno je treba skrbno zagotoviti redni letni dotok mladih diplomatov na podlagi javnega razpisa ter preverjanja znanja in osebnostnih kvalitet izbranih novih diplomatov (vsaj pet zaposlitev mladih diplomatov letno).

Razvoj človeških virov je tesno povezan s krepitvijo korporativne zavesti uslužbencev Ministrstva za zunanje zadeve, posebno diplomatov. Profesionalni in karierni sistem, ki temelji na znanju, osebni pripadnosti vrednotam in nacionalnim interesom slovenske države in zunanje politike ter odličnosti, je vodilo delovanja diplomacije in izbora kandidatov za vstop v diplomatsko službo. Etika in integriteta slovenskih diplomatov in diplomatov sta na prvem mestu.

Poklic diplomata bo v sistemu javnih uslužbencev opredeljen kot samostojen poklic, ki bo upošteval specifičnost diplomatskega dela, posebno v času razporeditve v tujino (stalna razpoložljivost, pogosto delo

prek rednega delovnega časa, posebne zahteve za zasedbo mest, specifična dela v tujih okoljih in v zelo majhnih delovnih kolektivih). Znotraj zunanjega ministrstva bodo uradniška delovna mesta ločena od diplomatskih, upošteva delovne vsebine. Ministrstvo za zunanje zadeve bo spodbujalo redno prehajanje diplomatov med notranjimi organizacijskimi enotami, kar je skladno s potrebami RS po univerzalnih diplomatih.

Poseben poudarek dela diplomatov bo na mreženju, kakovostnem diplomatskem poročanju, analitičnih sposobnostih, sposobnostih verodostojnega in učinkovitega uveljavljanja političnih stališč RS, timskem delu, samoiniciativnosti in prevzemanju osebne odgovornosti za rezultate dela ter menedžerskih sposobnostih. Ministrstvo bo pozorno do oblikovanja znanja neevropskih jezikov in specialističnega znanja o neevropskih okoljih, poleg angleščine in francoščine ostaja pomembno znanje drugih evropskih jezikov.

Na področju analitike je potrebna institucionalna koncentracija slovenskega znanja, ki bo povezala ekspertizo Ministrstva za zunanje zadeve in slovenske posredne moči na področju mednarodnih odnosov. Pozornost analitskega dela bo posvečena študiju položaja in vloge držav in diplomacij, ki so primerljive Sloveniji ter povezovanju z relevantnimi tujimi organizacijami.

Profesionalno izpopolnjevanje, ki se upošteva pri napredovanju, razporeditvah v tujino in nagrajevanju je organizirano pod okriljem Diplomatske akademije kot posebne notranje organizacijske enote, katere naloga bo tudi ustvarjanje korpusa lastnih teoretičnih in praktičnih znanj ter krepitev analitične zmogljivosti ministrstva, v prihodnosti pa bo lahko odprta tudi za zunanje kandidate. Sistem usposabljanja se bo dopolnjeval z izobraževanjem in izpopolnjevanjem na uveljavljenih domačih in tujih ustanovah. Diplomati srednjega in višjega ranga so lahko za omejen čas razporejeni v druge vladne resorje in gospodarstvo, kjer imajo ti resorji oziroma podjetja interes za podporo na področju mednarodnih odnosov (diplomatski svetovalci) ali zaradi pridobivanja novih delovnih izkušenj; analogno se preučijo potrebe in možnosti za prehajanje javnih uslužbencev drugih organov in javnih institucij za pridobivanje izkušenj v zunanjem ministrstvu oz. za čas napotitve v diplomatsko-konzularno mrežo, posebej za krepitev ekonomskih oddelkov. Izbirni postopki za izbiro ekonomskih svetovalcev pri tem upoštevajo mednarodne oz. diplomatske izkušnje, izkušnje na področju internacionalizacije in poznavanje gospodarstva. V ta namen je potrebno preučiti možnosti za dogovor in uskladitev izbornih postopkov ter ureditev pravnih podlag vseh napotenih v ekonomske oddelke diplomatsko-konzularnih predstavništev v tujini po ustrezno oblikovanih dogovorjenih standardih glede nazivov, povračil, delovnih obveznosti, usposobljenosti in drugih vprašanj ter ureditev njihovega obveznega sistematičnega usposabljanja na področju gospodarske diplomacije. Pri strokovnem razvoju diplomatov bo Ministrstvo za zunanje zadeve sodelovalo z resorji s specifičnimi znanji. Za potrebe izobraževanja in usposabljanja za sodelovanje v mirovni operacijah in misijah je ustanovljen poseben center, ki deluje v okviru Centra za evropsko prihodnost.

Potrebam Ministrstva za zunanje zadeve so prilagojeni predpisi, ki urejajo prejemke v tujino razporejenih diplomatov, pri čemer je poudarek na upoštevanju posebno zahtevnih okolij (varnostno tveganje in podnebne razmere, oddaljenost, pomanjkanje interesa za zasedbo), potrebah družin diplomatov, primernem zdravstvenem varstvu oziroma zdravstvenem zavarovanju diplomatov v tujini ter pokojninskem zavarovanju partnerjev diplomatov. Ti vidiki so vključeni tudi v sistematične priprave na odhod za delo v tujini. Preučene bodo tudi pravne podlage, ki urejajo napotitev javnih uslužbencev iz drugih resorjev.

Slovenke in Slovenci v institucijah EU in drugih mednarodnih organizacijah

Ministrstvo za zunanje zadeve bo v okviru izvedbenih načrtov in skladno s prednostnimi področji in geografskimi območji zunanje politike načrtno in na vseh kariernih ravneh določilo za RS zanimiva mesta v mednarodnih organizacijah z delovnega področja zunanjih zadev, zlasti OZN (in njenih specializiranih agencij), EU (Evropska komisija, EEAS), Nato, OVSE, OECD kakor tudi – v sodelovanju z drugimi resorji – v multilateralnih organizacijah, ki delujejo na delovnih področjih drugih ministrstev in državnih organov. Poseben poudarek bo pri tem namenjen institucijam EU, Natu in institucijam s področja mednarodnega prava. Ministrstvo bo določilo primerne kandidate, pri čemer bo – ko gre za kandidate RS na najbolj reprezentativna mesta v mednarodnih organizacijah – poleg strokovnih kvalitet upoštevalo načelo pluralnosti, t.j. ustrezne zastopanosti kandidatov različnih nazorov. Pri kandidaturi jih bo dejavno podpiralo.

Z uspešnimi kandidati bo v času napotitve vzdrževalo redne stike, pri čemer bo v celoti spoštovalo njihovo zavezanost k profesionalni neodvisnosti.

RS bo na ravni EU podpirala takšno politiko napotitev nacionalnih diplomatov v EEAS, ki prepozna njihovo dodano vrednost za EEAS ter – prek ustreznih dogovorov z državami članicami in z zagotovljenimi sredstvi v proračunu EU – daje EEAS primerno prožnost pri razporeditvi uslužbencev, državam članicam pa zagotavlja stalno prisotnost sorazmernega deleža napotenih nacionalnih diplomatov na vseh kariernih ravneh.

Na kratko: kaj in kako

- Zagotovitev okolja za ohranjanje tuje diplomatske prisotnosti in posredne zunanje politične moči.
  - BSF (Blejski strateški forum) – vodilna mednarodna konferenca v regiji.
  - Realna rast proračunskih sredstev za zunanjo politiko.
  - Pomen rezidenčne prisotnosti: rast mreže predstavništev v skladu s strateškimi in gospodarskimi interesi.
  - Zagotovitev ustrezne diplomatske infrastrukture.
  - Pomladitev slovenske diplomacije, stalno usposabljanje zaposlenih, vzajemno pridobivanje izkušenj med resorji.
  - Okrepitev analitične zmogljivosti in strateškega razmisleka Ministrstva za zunanje zadeve z institucionalizirano koncentracijo diplomatskih znanj.
  - Krepitev korporativne zavesti, profesionalnosti in integritete slovenske diplomacije.
  - Zakonska opredelitev specifičnosti diplomatskega poklica in dela.
  - Družinska politika ter uveljavljanje načela enakosti žensk in moških v diplomaciji, ureditev vprašanj, povezanih z napotitvijo javnih uslužbencev v tujino.
  - Sistematična podpora krepitvi prisotnosti Slovenk in Slovencev v mednarodnih institucijah, zlasti v EEAS, Natu in na področju mednarodnega prava.
-